

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2 40 "
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INȘERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Amicii noștri Sași

Nu mai era nevoie ca ziarul „Magyar Nemzet“, în articolul-i publicat zilele trecute „In chestia săsească“, să ne mai explice pentru ce Statul ungar, sau mai bine zis guvernele date până acuma numai din sânul unei singure naționalități din Statul nostru polietic, au găsit cu cale a urmări o astfel de politică, o politică mai blândă, față de concetățenii noștri Sași, și cu totul alta iarăș, față de celelalte naționalități, și în deosebi față de noi Români, — fiindcă tot mereu noi, și iar noi, suntem aduși în comparație și prezentați ca fiind capul tuturor răutăților.

Nu mai era nevoie, fiindcă lucrul e cunoscut de mult; l-a spus, foarte pe față — cinismul nu e o însușire rară la o parte din oamenii politici maghiari — acum câțiva ani baronul Bánffy și unui bărbat de Stat al țării românești, d-lui Take Ionescu, într'o convorbire, de altfel particulară: Nici odată politicianii de felul răposatului baron n'ar admite pentru Români un tratament egal cu acela pentru Sași, — și aceasta pentru că mâna de supuși ungari de origine germană, svârliți tocmai la o mie de kilometri de patria lor de obârșie, n'ar prezenta absolut nici o primejdie pentru ideea de Stat maghiar, pe când Români, în vecinătatea nemijlocită a înfloritorului Regat românesc, în orice moment ar putea deveni periculoși; — deci, aceia pot fi menajați, aceștia însă nu, cu nici un preț.

Cam aceleași lucruri le spune și „Magyar Nemzet“. Ceea-ce mai adaogă nu e

decât un corolar, la care desigur se va fi gândit și baronul Bánffy: prin tratamentul mai blând al Sașilor, maghiarismul urmărește »ținerea în frâu“, și cu ajutorul lor, a Românilor, „împiedicarea întinderii românismului“, etc.

Deja mărturisirea aceasta, că este o linie de conduită politică, după care un guvern ungar sau altul are să aibă *diferite măsuri* pentru cetățenii de diferite naționalități ai aceluiaș Stat, e prețioasă. E vrednică de recomandat reflexiunii oricărui om de civilizație, de dreaptă judecată și de bun simț: Popoarele alcătuitoare ale Statului ungar, nu sunt decât instrumente în mâinile stăpânitorilor noștri, ca să servească, după bunul lor plac și după proasta lor chibzuială, unui ideal de supremație și de tiranie. În urmărirea acestui ideal, se acordă unora mai multă, altora mai puțină libertate de mișcare, — se miluiesc unii cu „concesiuni“, cari altora se refuză, — cu un cuvânt se stabilește o gospodărie de violență și de arbitrar, care se rezolvă în cele din urmă într'o permanentă stare de războiu.

Aceasta e, cu adevărat, vicoana stărilor de astăzi, ca și a celor de ieri, din Statul ungar: războiu permanent, — războiu de cucerire și de distrugere dintr'o parte, războiu de apărare, de respingere a încercărilor ucigașe de altă parte... Iar amicii noștri Sași stau la mijloc, flegmatici cum i-a dăruit bunul Dumnezeu cu firea, mulțamiți în situația lor miluită, și gata de a se arăta recunoscători... după puțință.

A prins trecere și la dânsii părerea, că Români ar fi mult mai primejdioși, că

noi am constitui *adevărata* primejdie, pentru viața și viitorul acestei răslețite și firave odrasle a nobilului și vânosului trunchiu german... În cele din urmă, ar putea să fie pentru noi ceva măgulitor în deosebirea aceasta, pe care și Sașii o fac între noi și Unguri, și Ungurii între noi și Sași. Nu se tem Sașii de Unguri, nici Ungurii de Sași; și unii și alții se tem *de noi*; — împotriva noastră se aliază și astăzi, reînviind, sub o formă mai discretă numai, vremurile faimoase ale celei „unio trium nationum“, — care cu toate acestea ne-a lăsat aceiași cari am fost și suntem.

Speranța cea nouă a aliaților ci-că este acuma în „superioritatea de rasă și de cultură“ sub care au de gând să ne turtească. Oarbă și ridicolă îngâmfare! Rasă superioară celei daco-latine nu există; noi nu o exaltăm, — dar calitățile acestei rase nu s'au dovedit cu nimic mai prejos, date fiind vicitudinile sorții prin cari a trecut, nici acelora ale concetățenilor noștri Saxoni, nici acelora ale concetățenilor noștri Maghiari. Cât pentru cultură, totul este *dispozițiunea*, — și în această privință, am dat iarăș destule dovezi, că nu suntem mai puțin capabili de cât oricare alt neam de pe pământ de progres și desvoltare, pe orișicare țărâm.

Pe orișicare țărâm suntem în stare să ținem, și vom ține piept tuturor celor cari ne-au pus, sau ne vor mai pune, gând rău de dușmănie și de prigonire. Acestea nu sunt numai vorbe, sunt fapte, pe cari le-am dovedit în decursul veacurilor.

Amicii noștri Sași pot să se lăfăiască în situația lor privilegiată, pe care nu au

Isus și Lumea

(După tradiția orientală a lui Sadi)

De: Gheorghe Coșbuc.

Iar Isus — cu el mereu
 Pacea 'mpărăției sfinte!
 A rugat pe-al său Părinte:
 „Din nimic, Părinte-al meu
 Lumea ți-o făcuși odată:
 Las' s'o vad aeeva, Tată
 S'o cunosc deplin și eu!“

Și ieșind apoi s'a dus
 Singur în pustiu, avându-l
 Soț cu sine singur gândul.
 Ci 'ntr'o zi 'n pustiu, pe-apus,
 O femeie-i stete 'n cale
 Ce, ca 'n ziua nunții sale,
 Tot ce-i scump pe ea și-a pus,

Și-a 'ntrebat-o: „Cine ești?
 Ce cărări îți dă pustia?“
 Ea râdea cu viclenia
 Destrămării femeiești:
 „Serva ta, de vrei, rămâne
 La porunca ta, stăpâne,
 Și-am venit că mă dorești!“

— „Mintă, femeie! Ochii mei
 Nu s'au umilit să cate
 Fără 'ntreaga demnitate

Nici odată spre femei!
 Cel ce te-a 'nvățat minciuna,
 Va plăti pe-această una
 Cu Ghehena 'n focul ei!“

„Dar e drept!“ răspuse ea.
 Și 'n vâpăile mâinei
 Fața fiului Mariei
 Lac de flacăra părea.
 „Dar e drept ce-am spus, Isuse!
 Lumea sunt, și aici m'aduse
 Dorul tău de-a mă vedea!“

— „Dacă-i drept, răspunsul dă-l
 Intr'al Tatălui meu nume!
 Dacă ești aceasta Lume
 Vălul de pe trup desfă-l!“
 El a zis, și-atunci căzură
 Câte-avea 'mpodobitură
 Mândrul și 'nfloritul vâl.

Vai cumplitul chip netot!
 Galbenă și-uscăt de slabă,
 Numai suliman, o babă,
 Strâmbă, chioară, ciung și ciot!
 Plin de sânge 'n dreapta lațul.
 Dar frumos și-un farmec brațul
 Celalalt, și-o floare tot!

El privi 'ngrozit la braț.
 „Dar de ce ți-e mâna cruntă?“
 — „Am avut, Isuse, nuntă,

Și-am ucis pe mlre 'n laț.
 Nu pe unul, ci pe-o miie,
 Căci li-e dată lor și mie
 Foamea celui făr' de saț.

„Până când pe-un mire-omor,
 Florile și mândră-mi mână
 Pe-alt nebun spre mine-l mână,
 Cu mireasma dulce-a lor.
 Însă eu rămăiu tot castă;
 Nu-i sunt nimănu nevestă,
 Dar iubita tuturor...“

— „Ah, nemernico, blâsfemi!
 Tu ce 'n hainele-amăgirii
 Chemi și-omori cu lațul mirii,
 Scârb' a vecinicilor vremi!
 Zilnic sute te 'mpresoară:
 Cum rămâi mereu fecioară,
 Când tu singură ți-i chemi?“

— „Eu îi chem, c'ășa mi-e dat.
 Dar din câți mă urmăriră
 Și spre laț se năzuiră,
 N'a fost pân'acum bărbat
 Cui prin minte gând să-i cadă
 Să mă 'ntrebe și să vadă
 Cine sunt cu-adevărat.

Nimeni cu 'ndrăzneli de leu
 Nu s'a 'ncumetat să-mi rupă
 Vălul mincinos ce-astupă

dobândit-o, după propria mărturisire a celor cari și-au făcut pomană cu dânșii, de cât prin faptul, că sunt *slabi*, neputincioși și neprimejdioși. Acesta e norocul lor: puterea lor e slăbiciunea. Deci să se bucure, că nu le-a dat Dumnezeu mai multă vlagă, ca să poată și ei să ridice pretențiuni mai demne — dar desigur mai primejdioase — la o viață națională mai plină și mai întreagă.

Știm noi, bineînțeles, că sunt printre Sași și spirite mai puțin timoroase, cu mai puțină exagerare de prudentă și circumspecțiune; dar ce să le faci dacă acuma a triumfat și se menține tendința tradițională, aceea a capului plecat pe care sabia nu-l taie, și a ținerii întotdeauna cu cel care momentan pare mai tare

În vremurile turburi de la 1848, se zice, Sașii din Brașov, neputând să decidă cu siguranță dacă Muscalii sau Ungurii au să fie mai tari, au să fie învingători în ciocnirea ce se pregătea, au rezolvat problema confecționând încă un rând de chei ale orașului și trimitând două deputațiuni cu ele, întru întâmpinarea supusă și prea plecată a ambelor oștiri dușmane... Astăzi, când alte oști stau față în față, par a fi mai fixați asupra „celui mai tare“, și ofer cheile numai unora, bravând pe ceilalți....

Ei bine, noi o să spunem numai atâtă, că și dacă vom reuși în lupta noastră, care e numai pentru dreptate și împotriva tiraniei, tot n'o să ne folosim ca să ne răsbunăm asupra celor ce au căutat și ei să ne mai pună bețe în roate în vremile grele... Amicii noștri Sași pot deci să-și continue liniștit politica lor, menită a-i menține de-a pururea în situația miluită în care se află și astăzi.

Actualitatea autonomiei naționale române

Culmea barbariei a fost și va fi totdeauna atăcarea ideilor fără de cari nu se poate închipui ființa omenească: gândirea, dragostea și viața activă lăuntrică și în-

Mincinosul trup al meu,
Iar în laț dacă-mi încape,
Chiar de-ar vrea apoi să scape,
Tot nu vrea, și vrea ce vreau!

Iar pe oameni tu-i cunoști.
Cu podoabele minciunii
Eu atrag numai nebunii
Și-i omor numai pe proști.
Nesfârșit mi-e cimitirul,
Căci nenumărat e șirul
Vecinic înșelatei oști.

„Iar câți sunt bărbați întregi
Și cunosc ce-i rău și bine,
Nu mă vreau și fug de mine.
Deci, urmând acestei legi,
Eu, nevastă-măia oară,
Cum rămân mereu fecioară,
Lesne este s'o 'nțelegi...“

Ce-ai gândit de câte-a spus?
Răsvărire 'n tine-aduse
Tristul fel al ei, Isuse,
Ori odihna păcii-a pus?
Ai zimbit, tu cel ce 'n viață
N'ai avut surăs pe față —
Plâns-ai, dulce-al meu Isus?

fară. Aceste trei izvoare ale ideilor noastre despre om sunt otrăvite de toți barbarii cari voiesc a distruge o personalitate omenească sau națională. Ceeace a putut fi oare cândva ușor, când națiunile de azi aveau o viață sub nivelul cultural, în veacul luminei este cu neputință. O națiune ca și un singuratec poate duce o viață desordonată, dar ea nici când nu va se poată decădea de acu în așa măsură ca să poată fi anihilate toate izvoarele, resursele sale de gândire, de dragoste, de activitate. Și precum cultura individuală întemeiată pe principiile sănătoase are acel efect minunat de a deștepta conștiința de om, adevărată conștiința unei distincte personalități, unei personalități ce are noțiunea responsabilității față de îndeplinirea destinului său moral, — noțiunea libertății, — ce ei se dă, ori dacă nu însuș și o ia, — pentru a putea face toate acele acte, cari duc spre atingerea scopului perfecțiunii sale morale individuale — tot așa cultura modernă conduce deadreptul la făurirea marilor corporațiuni libere ce au destin moral, întărește în națiuni conștiința despre o personalitate distinctă, proprie, ce are un destin specific și superior tuturor. Și dacă e ceva în toată creațiunea de admirat și înalt mângâietor este chiar înălțarea acestui trup de lut din blestemul greu al materiei brute, negânditoare și crude la energia sufletului ce se desface din ființa aceasta de pulbere prin, atingerea baghetei magice a conștiinței personalității, adevărată a puterii și prin urmare a valorii proprii.

În toate ca năsipul de multe și adese nevăzute senzații ce se coboară în sufletul individului, regăsim ideea că acele avem trebuința de a ni le asimila, de a le prelucra organic pentru ca să putem înainta. Și chiar forța lucrurilor voind-nevoind conduce la o viață proprie personală ce toată atârnă dela izvoarele sănatoase sau otrăvite ale energiei noastre ca personalitate. Tot astfel de stăruință, perzistentă de asimilare organică vedem și la personalitățile mari naturale: cum e o națiune și artificiale: cum e statul. Cu acea deosebire că această asimilare numai la personalități naturale, reale se îndeplinește cu necesitate și libertate totodată. Pe când personalități artificiale cum e statul nenațional, simplu conglomerat de indivizi, această creștere a energiei organismului este absolut cu neputință și în urmă cade victimă disoluțiunii produse de fermentația universală politică.

Acest mare proces de transformări sociale politice izvoarește din legea vieții în tainele căreia ne introduce cultura generală trezând în fiecare individ cunoașterea de sine, va să zică normele de viață pre cari urmându-le putem fiecare să ne determinăm la educațiunea celei mai înalte însușiri omenești, la educațiunea Eului nostru pentru a deveni o forță, o energie conștie, adevărată o personalitate puternică. Dar cultura generală ne dă în mână și cheia energiei personalității naționale. Căci e firesc ca prin înmulțirea personalităților individuale din cari este alcătuită fiecare națiune, însăși națiunea să crească în puterea sa de gândire, de dragoste colectivă și de muncă. Legea vieții funcționează la formarea personalității, ea își urmează cursul său firesc când alege nota distinctă și superioară din personalitățile nenumă-

rate ce fac corpul gigantic al națiunii și astfel zidește cea mai desăvârșită ființă, ființa inspirată de ideile cele mai generoase, cele mai necorupte, cele mai cerești, ființa națională.

Când ființa aceasta națională este energioasă în gândire și în activitate se manifestă în jurul ei o fermentație, ce are ca urmare distrugerea organismelor putrede, găunoase, nu numai în lăuntrul ei ci și în mediul unde se simte deplasată, dacă acel mediu nu poate ori nu vrea să răspundă duhului personalității sale, ce crește mereu în energie lăuntrică, dacă ea izvoarește din idei morale nezguduite și din educație desăvârșită spirituală și trupească.

Această fermentație impune noi aranjamente de drept public. Ea înalță ea distruge! Dar în tot locul înlocuiește organisme căzute în putrefacțiune prin organismele personalităților noi naționale. Despre acest mare și fatidic proces de fermentație vom da o iconă concretă în cele următoare.

Memorandul Slovacilor. Cetim în ziarele ungurești, că de curând o deputațiune a partidului naționalist slovac s'a prezentat la prim-ministrul contele Kluen-Héderváry, pentruca să predeie prim-ministrului un memorandum în chestia înființării de școli medii slovacești în Nordul Ungariei. Membrii deputațiunii au fost: Paul Mudrony, Matias Dula, Ioan Slavik, preot ref., Ferdinand Juriga și Francisc Szekicsák, deputați și Milan Hodza, avocat și publicist. În memorandumul acestor frații Slovaci, pe baza legii de naționalități cer guvernului, ca în Nordul Ungariei să înființeze școli medii slovacești, iar până la înființarea acestora, guvernul să se îngrijească, ca în școlile medii și în preparandiile din Nordul Ungariei limba slovacească să se propună ca studiu obligat. Prim-ministrul a primit memorandumul, dar a spus, că dorințele cuprinse în memorandumul acesta nu pot fi rezolvite în viitorul apropiat.

*

Partid imperial unitar austro-ungar. De prezent o parte o ziaristicii vieneze se ocupă cu o chestie extraordinară. Se vorbește, că aderenții unității Monarhiei, fără deosebire, că sunt Unguri sau Austriaci, ar voi să înființeze *partidul imperial*. Ideea aceasta, se vorbește, a lansat-o un „distins politician ungar“ necunoscut, care de curând a scris un articol în revista „Österr. Rundschau“ în care spune, că procedura militară e un nou pas în scopul despărțirii Monarhiei, deși interesul Monarhiei ar fi o Monarhie puternică. Orice încercare, care intenționează slăbirea puterii Monarhiei, este un atac îndreptat în contra Ungariei și mai ales în contra naționalităților nemaghiare a Ungariei. Dreptaceea ar fi de dorit, ca aristocrația austriacă să sprijinească interesele poporului față de gentry-ii unguri.

Margrafu Trautmannsdorf folosind prilejul, că un „politician ungar“ face astfel de declarații, a declarat și el, că fiecare membru al aristocrației trebuie să lucreze în direcția aceasta. Iar acum baronul Leopold Chlumetzky publică în nu-

mitul ziar un articol, în care spune următoarele:

„Dincoaci și dincolo de Laita sunt mulți, cari plănuiesc, cum ar putea fi apărută unitatea Monarhiei față de tendințele separatistice. Inșă aderenții ideii sunt răslețiți. *Drept-aceea se arată trebuința înființării unui partid imperial, care organizație nouă politică va trebui să se extindă nu numai asupra Austriei, ci și asupra Ungariei, ba chiar și asupra provinciilor anexate.* Inființarea acestui partid e cu atât mai actuală, fiindcă se apropie anul 1917, când separațiunea economică a Ungariei de către Austria devine posibilă. Acesta ar fi însă începutul sfârșitului Monarhiei, deci dară prin partidul imperial s'ar asigura viitorul Monarhiei“.

*

Baronul Bienert, prezidentul demisionar al consiliului de miniștri din Viena, e tipul politicianului austriac devotat și credincios, pentru care dorința Majestății Sale este suprema poruncă. Mai mult decât toți colegii săi, acest premier a fost modelul funcționarului conștiințios. Dela început în situație critică, Bienert a persistat cu sânge rece în mijlocul furtunelor din Parlament, stăpânit de convingerea că este dator țării și tronului cu orice sacrificiu. Izbit în timpul crizelor de izbucniri violente, el a rămas totdeauna liniștit și nemișcat, dând impresiunea că nu cunoaște patima. Această facultate de a se domina, apoi ținuta nonșalantă, gestul măsurat și sigur al descendentului din veche familie vieneză, cumpănatul cu care reflecta la observări aspre, calități ca acestea îi dădeau o înfățișare fascinantă. Izolat și quasi imunizat astfel împotriva atacurilor, a trebuit să ajungă în sfârșit a fi învinuit că disprețuiește Parlamentul, pentru că rămânea neatins în potopul de invective.

Acum, când pleacă, adversarii par a regreta că-l vor pierde, și grăbesc a declara chiar și Cehii, că n'au avut nimic împotriva persoanei sale. Iar autograful imperial de dimitere e ținut în terminii cei mai elogioși.

„Cu deosebit regret împlinesc cererea de a te absolva“ spune bătrânul monarh, și exprimând mulțumire și recunoștință pentru serviciile ce i-a adus fostul său ministru, îl asigură de încrederea sa desăvârșită.

*

Noul guvern francez. Cabinetul Caillaux s'a prezentat în Cameră. Au asistat foarte mulți deputați, iar galeriile erau tixite de lume, între care s'a putut observa și corpul diplomatic al țării străine.

În parlament vorbirea de program a fost cetită de Caillaux, iar în senat de ministrul de justiție Cruppi.

Pe când în Cameră cuvântarea lui a fost primită cu aplause, în Senat s'a putut observa o indiferență și apatie mare.

Vorbirea lui Caillaux a atins toate chestiunile mai ardente dela ordinea zilei cu excepțiunea celor externe, despre cari nu s'a făcut nici o amintire.

Guvernul are în programul său reforma electorală, sanarea tuturor neajunsurilor, cari au provocat tulburările de curând din Champagne, revocarea în serviciu a împiegaților dela căile ferate și la fine și reforma dărei de venit.

Acest punct a fost doar cel mai delicat în programul lui Caillaux și din fețele tuturor deputaților s'a putut ceti, că acest punct va fi și cel mai nepopular la timpul său.

A stărnit adevărată furtună de aplause cea parte a discursului său, în care a accentuat, că guvernul va lua toate măsurile, ca să apere caracterul laic al instituțiilor școlare față de agitațiile religioase.

Caillaux vrea să stea pe un punct radical și de reforme, pe ca e dorește să-l ducă în îndeplinire în cadrele republicei.

Figura simpatică a noului premier, care e încă om tânăr, a făcut o bună impresie în toate cercurile. Camera i-a votat încredere în mare majoritate. Aceasta însă n'are să ne amăgească, căci în Franța de obicei se votează la început încredere tuturor guvernelor, cari nu peste mult apoi sunt răsturnate de aceeași Cameră. Așa a fost și cazul cu cabinetul Monis, care înainte cu vre-o câteva luni a fost încunjurat de simpatiile cele mai mari, iar după o guvernare de tot scurtă, ca din senin, a fost înlăturat.

*

Criză în Serbia. Cabinetul Pasic și-a dat demisia. În sânul acestui guvern au dăinuit de mult neînțelegeri, cari au fost însă înlăturate printr'o schimbare a persoanelor. Acum însă criza a trebuit să izbucnească pe motivul unui împrumut ce avea să-l ridice Serbia în Franța, dar pentru care banca generală a Serbiei oferia condițiuni mai favorabile. Pe tema aceasta s'au pornit frecări în partidul radical, cari au luat dimensiuni atât de mari, încât guvernul și-a dat demisia.

Cu formarea noului guvern va fi încredințat probabil Nicolies.

Parlamentul ungar

Sedința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 1 Iulie

Sedința se începe la orele 10^{1/2} a. m.

Prezidează *Ludovic Návay*.

După verificarea protocolului ședinței trecute președintele cetește lista interelațiunilor rămase fără răspuns.

Se constată, că guvernul mai datorează cu 53 răspunsuri.

Astăzi a anunțat interpelația numai deputatul *M. Lavászy*, către ministrul de honvezi, în chestia *pedepsirii rezerviștilor*, cari au luat parte la alegerea de deputat dela *Seghedin*.

Proiectul în chestia apropiatției

Ștefan Szabó, part. econom., expune plângerile clasei economilor și spune, că serviciul militar de doi ani nu ofere nici un avantaj, de oarece în schimb se pretinde jertfe enorme.

Ștefan Haller, poporal, declară, că partidul poporal neavând încredere în guvern nu primește proiectul.

Poporalii nu vor împiedeca ridicarea la valoare de drept a legii, dar își vor desvolta punctul de vedere opozițional. În chestii delicate guvernul nu cutează să se declare, dovadă reforma electorală, iar în chestii importante pentru națiune se blamează. Dovadă: chestia băncei și reforma militară. Readucerea vechiului sistem al partidului liberal nu va putea liniști opinia publică și nu va putea provoca simțământul public față de guvern.

După redeschiderea ședinței a mai vorbit *Ioan Benedek*.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

CORESPONDENȚE

DIN ITALIA

SCRISORI DIN MILANO

Orașul Milano plătește cu 17 lire, jacheta unui cetățean. — Muziciștii italieni și proiectul de lege depus de către deputatul Rosadi. — Păianjenii și muzica.

Dacă printre atribuțiile unei comuni poate fi și aceea de a îmbrăca pe copilașii sărmani, apoi desigur nu are și aceia de a îmbrăca oamenii. Și cu toate acestea comuna Milano a făcut zilele acestea o excepție, plătind nu un costum ci numai jacheta un cetățean al ei. Acesta, în timpul unei ploii torențiale, umblând cât se poate de aproape de zid spre a fi intrucâtva apărat, la un moment dat i-se acăță jacheta de un cui ieșit în afară dela cartelele de afișe municipale, rupându-o. Pătimașul intentă proces comunei, dar mai înainte de a se prezenta părțile înaintea Tribunalului, căzura de acord atât comuna cât și păgubașul ca cea dintâi să-l despăgubească de daunele avute — plătindu-i jacheta cu 17 lire.

*

Deputatul Rosadi, prezentând un proiect de a reduce dreptul autorilor asupra reprezentărilor operelor lor muzicale, dela 80 la 10 ani, a produs — în cercurile muzicale și artistice de aci — o vie indignare. Ca urmare, un grup de vre-o 25 muziciști italieni — printre care se citesc numele lui Mascagni, Puccini, Boite, etc. și mulți alții, au dat presei o notă de protestare contra acestui proiect atât de contrar spiritului juridic și legilor celor mai civilizate națiuni și care nu e decât o gravă ofensă făcută drepturilor naturale ale autorilor.

*

Dragostea pentru animale fu o caracteristică pentru mulți artiști. Așa, revista „Ora“ amintește, că celebrul violinist Paganini de câte ori cânta vre-o melodie oarecare, un păianjen se apropia de el stând locului până când maestrul sfârșia de cântat minunatele lui melodii. Deasemenea Gaettry — autorul cunoscutei „Riccardo cuor di leone“, istorisește, că de abia începea să cânte la piano și păianjenii se coborau pe pianul său. Insuși Beethoven când era băiat și se exercita cu vioara în odaia sa proprie — băga de seamă că un păianjen mare își lăsa pânza lui spre a se apropia de el.

Încetul cu încetul, între cântăreț și cel care-l asculta începu o confidență, ce urmă până acolo că acesta din urmă trecea dela culcușul lui la pupitru și apoi pe brațul, ce mâniau arcușul. Micul artist simția mare plăcere să-și lase admiratorul în voie, până când într'o zi mătușa sa intrând în camera nepotului său, pe când acesta cânta, și zărind păianjenul, îl aruncă jos, strivindu-l. Beethoven, de supărare n'a mai cântat vre-o 3 săptămâni, iar când reîncepu într'o altă cameră, prima sa gândire fu la amicul pierdut căruia îi dedică o melodie: „Elogia amicului meu păianjen“.

Milano, 29 Iunie 1911.

Anty.

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Efectul alegerilor. — Demisia prim-ministrului bar. Bienert și numirea bar. Gautsch. — Rezultatul alegerilor și Maghiarii.

Viena, 28 Iunie. — A fost de prevăzut, că rezultatul neașteptat al alegerilor își va arăta în curând efectul cu privire la ținuta singuraticilor partide în noul parlament. Dacă luăm curat numai

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortisare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
:: cele mai favorabile ::

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca nr. 8.

□ Casă proprie lângă filiala poștală. □

raportul numeric al diferitelor grupări, n'ar fi fost necesar ca să se provoace atâtea schimbări în privința formării noului cabinet.

Ba majoritatea de muncă din parlamentul actual ar fi chiar mai mare, ca în trecut, deoarece mandatele pierdute din partea creștin-socialilor sunt mai puține decât cele câștigate din partea naționaliștilor germani dela social-democrați în Suedia. Dar deja în cursul campaniei electorale s'au auzit glasuri de nemulțumire, cari se mai aud și acum în preajma întrunirii parlamentului și prin aceasta situația devine și mai neclară, mai ales, că nu este asigurată nici majoritatea pe seama guvernului.

Numărul membrilor, cari ar forma majoritatea e de ajuns, dar raporturile interne sunt de așa, că nu poate fi vorba de o direcție sigură, în care s'ar angaja să lucreze întreg partidul.

Clubul polo a ieșit din luptă consolidat, căci Bilinski cu fracțiunea sa și cu grupa Stapsinski dispune de majoritatea absolută în club. Până acum însă poziția lui Bilinski a fost grea, căci șeful Polonilor, căzut la alegerile recente, Glonobinski a făcut parte din cabinet, ca ministrul căilor ferate.

În sânul uniunii germane, în care au luat loc și Germanii necreștin-sociali, și care a intrat numeric întărit în parlament, au dăinuit deosemena neînțelegeri și nesiguranțe în ținuta ce aveau s'o observe. Uniunea, e compusă din mai multe grupe, cari nici acum nu sunt solidare în privința tacticii de luptă politică. Sunt aici nuanțe mai radicale și mai oportuniste. Mai sunt apoi și diferențe de natură principiară cu privire la întrebarea, că oare să fie primiți în Uniune acei deputați naționali liberali, cari au fost aleși în Viena și reprezintă un filosemitism destul de pronunțat. Situația parlamentară s'a mai agravat apoi și prin declarația creștinilor sociali, cari după pierderea atâtor mandate în Viena, dăduseră lozinca, că nu se vor angaja nici pentru guvern și nici pentru vr'un alt partid, ci își rezervă mână liberă în politică. În urma acestor împrejurări asupra întregii constelațiuni politice planează cea mai mare nesiguranță, și e întrebare, că parlamentul fi-va în stare să înlăture criza, pentru acărei rezolvire se disolvase.

Prim-ministrul Bienert declarase deja dela început, că numai în acel caz va rămâne în fruntea cabinetului, dacă i-se va asigura o majoritate, pe care să se poată răzîmi în orice moment în Cameră. Faptele din timpul alegerilor l-au îndemnat să se retragă, pe când ceilalți doi miniștri, Weiskirchner și Glombinski, și-au tras consecințele căderii lor încă la început.

Bar. Gautsch care îi ia locul, e acum în poziția să se pună în legătură cu singuraticile partide fără a fi legat din vr'o parte, cum era aceasta în trecut la Bienert. Fostul șef de cabinet s'a dovedit până în clipa din urmă de un model de corectitudine. Nu s'a legat de postul său, ci s'a îndepărtat îndată, ba prin atitudine și influința sa a făcut totul ca să dispară contrastele dintre diferitele partide, cari îi erau chiar dușmane. Cu retragerea lui se sfârșește o eră de curăție și onestitate politică, care atât de rar se poate înregistra. Și atitudinea lui față de Ungaria merită să fie amintită. Trebuie să se recunoască, că guvernul lui a avut curajul să se opună cu hotărâre aspirațiilor maghiare. Va rămânea neșters felul cum a înzistat, ca textuarea legii militare să se facă cu cea mai mare precizie. N'a fost de vina lui că silințele lui n'au avut rezultatul dorit. E îmbucurător, că Bienert nu se retrage din viața politică, ci va ocupa postul de regent din Austria de jos.

În comentarele, ce s'au făcut de către presa maghiară alegerilor din Austria, s'a putut vedea bucuria acestora, că partidul creștin-social a ieșit bătut din alegeri. Această bucurie n'are însă nici o bază serioasă. Căci partidul creștin-social și-a câștigat marea sa trecere la popor prin lupta conștientă și bărbătească, ce a purtat Lueger contra orgoliului Maghiarilor. Până ce conducătorii acestui partid au rămas credincioși acestui program alui Lueger, partidul a prosperat, dar a slăbit îndată, când de dragul a două portofolii ministeriale, acest partid s'a angajat să voteze pentru o învoială nefavorabilă Austriei, dar mai ales atunci, când unii au început să preconizeze o politică de apropiere între Viena și Budapesta, care s'a și inaugurat printr'o vizită a reprezentanței comunale vieneze la Budapesta. Deci presa ovreio-maghiară poate să fie mai puțin veselă. Căci testamentul lui Lueger: opunerea la străduințele

de preponderanță ale Maghiarilor, simpatia pentru naționalitățile oprimate, va fi totdeauna respectat de popoarele din Austria. Asupra acestor dispozițiuni sufletești ale Austriacilor alegerile n'au avut chiar nici o influență. *Austriacus.*

DIN TARĂ

SCRISORI DIN BLAJ

Eri a plecat din orașelul nostru celebrul grăsun, lăsând după sine sentimentul plăcut ce îl ai când te vezi scăpat de un gând urit. Multora le va cădea pe suflet o piatră grea, știindu-l de nou departe, în orașul parvenitismului, unde desigur se potrivește atât de bine trupul bine hrănit și sufletul atât de bine montat al ilustrității sale. Și mai ales noi avem o mare mulțumire că putem vesti, că mulți oameni la cari ținem și cari în alte rânduri ne-au pregătit o neplăcută surprindere menajându-l pe Șeghescu, de data asta, au evitat astfel de gesturi puțin frumoase.

Ținem să remarcăm frumoasa ținută a celor două familii distinse, cari au refuzat să-l primească, deși au fost provocate direct să o facă aceasta. Astfel nu cred, că s'a depărtat magnificența sa cu acele bune impresii ce credea că le va încassa, și cari păreau a fi asigurate de agitația ce a produs-o venirea sa. I-a rămas destul timp stimatului provizor al domeniilor mitropolitane, ca să-și plimbe distinsul oaspe de-alungul orașului, și a avut tot timpul fericirea să-l aibă aproape și să se infrupte de roadele prodigioasele sale inteligențe. Sau poate — cum e d-sa norocos în de astea — poate s'a făcut și pertu cu acest distins bărbat. Ce fericiti sunt oamenii, cari se învârtesc în cercuri înalte!

*

Miercuri s'a încheiat anul școlar cu obicinuitele ceremonii, bucurii și năcazuri. S'a mai adaus un an la lungul șir, care a schimbat umezele ziduri de mânăstire într'un viu monument al culturii noastre.

Liceul din Blaj, condus de atâția buni profesori, nu și-a pierdut din vechea importanță nici azi, când nu mai este singurul liceu românesc, și dacă va rămânea la nivelul înalt, la care se găsește azi, va lua au loc de frunte între institutele noastre și atunci când se vor întemeia atâtea licee românești, câte reclamă numărul și exigențele noastre culturale. Avem profesori învățați și cu trageri de inimă, cari își dăpână viața muncind pentru binele obștei fără să primească în schimb nici pe departe cuvenită remunerație. Ori cât de banal se pare să o spunem asta, este o o fertă mare munca lor.

Dăm câteva date statistice luate din raportul liceului, de pe anul de școală mântuit. La finea anului erau la liceu 521 elevi, dintre cari 518 Români, între aceștia 28 băieți de țaran, 139 de preot. Elevi cu nota generală „eminent“ 42, cu „bine“ 116, cu „suficient“ 261. Stipendiști au fost 94 elevi, cari au primit laolaltă 14,375 cor. 76 fileri. Pâne au primit 182 elevi, laolaltă aproape 10,000 „table“, (o „tablă“ e o „pâne cam de 3 kgr.) În internatul de băieți au stat 140 inși. Fondul pentru ajutorarea elevilor bolnavi face 26,644 cor. 60 fil. De „Masa studenților“ au beneficiat 14 inși. Averea „mesei“ e 33,750 cor. 6 fileri. Au propus 20 profesori.

*

Comitetul despărțământului Blaj al Asociațiunii a înaintat zilele trecute comitetului central proiectul de program al serbărilor din vară. Suntem în poziție să dăm o scurtă schiță al acestui proiect, care se crede că va rămânea neschimbat. Serbările sunt proiectate pe 28, 29 și 30 August st. v. Primirea comitetului central și sara de cunoștință vor fi în preziua serbărilor în 27 August. Ziua întâi: dimineața liturgie în biserica catedrală, apoi ședința I a Asociațiunii, deschiderea expoziției culturale în pavilionul secțiunii istorice-culturale. Banchet. După masă conduct etnografic, cor țărănesc, petrecere populară. Sara concert. Ziua doua: liturgie după care E. S. D. Metropolit va conduce procesiunea la mormintele Metropolitului Șuluț, a lui Timoteu Cipariu și a celorlalți întemeietori ai Asociației mormântați în Blaj. La orele 9 ședința Societății pentru fond de teatru român. Ședința festivă a selecțiilor literare. După masă ședința II a Asociațiunii. Sara teatru

și bal. Ziua treia: liturgie, ședința II a Societății pentru fond de teatru, congresul societăților economice. După masă ședința continuativă a secțiilor științifice. Sara teatru cu concursul unor artiști din România. În tot decursul serbărilor expoziția și biserica catedrală vor sta deschise.

Cor.

Cronica feminină.

Marcu-Aureliu și mama sa

„Când vorbești de împăratul acesta, parcă simți o plăcere în tine“ a zis Montesquieu; și marele scriitor mai adaugă: „Nu poți să-i citești viața, fără să te simți înduioșat“.

E o privesc mângâitoare pentru inima omenească când, după ce a parcurs în istoria Romanilor tristele domnii ale lui Tiberiu, Neron, Domițian, se oprește la secole ca al lui Antonius și mai cu seamă la istoria celui care a fost supranumit înțeleptul încoronat, Marcu Aureliu.

Acest împărat se făcu renumit nu numai prin războaie, dar și prin calitățile cele frumoase și virtuțile care fac pe cetățeanul bun și pe omul cinstit. Vorbind de el s'a citat de mulțori cuvântul lui Platen: „Ce fericite ar fi popoarele, dacă filozofii ar fi regi!“

Chiar din anii dinții se putea ghici ce are să ajungă odată, și tinerețea lui te făcea să crezi mult bine de dânsul. Tatăl lui muri de timpuriu așa încât Marcu-Aureliu mai nu-l cunosc; mamă-sa, Domiția, îl crescuse singură și veghia asupra-i cu multă îngrijire.

Domiția Lucila se cobori dintr'o familie, care ocupase dregătorii înalte la Roma. Tatăl ei fusese de două ori consul, și moșul ei tot asemenea. Chiar și dânsa era o persoană distinsă, plină de credință, și făcea mult bine: era de o modestie rară, având însă un caracter energic și hotărât.

Drăgăstoasă și plină de băgare de seamă, ea avu grije să nu arate decât pilde bune aceluia care era să aiungă odată la putere. Se uita mult să știe cu cine se adună și se întâlnește fiul ei, căci știa prea bine, că trebuia multă băgare de seamă în privința aceasta într'o vârstă când impresiile sunt așa de vii și de adânci la un copil.

Nu voi să-l dea în școlile publice; îl ținu lângă dânsa și-i dete de învățatori pe retorici, filozofii și gramaticii cei mai însemnați.

Deasemenea artele cele frumoase nu fură lăsate deoparte și copilul lua lecții dela pictorii și muzicanții cei mai vestiți.

Se vede de aci, că el primi o educație cât se poate de completă, fiind seama de învățăturile ce se puteau da pe acele vremuri.

Marcu-Aureliu crescut de învățatori aleși cu cea mai mare îngrijire, făcu progrese repezi; filozofia îl interesă cu deosebire. Inima lui cea tânără se înflăcăra la auzul faptelor lui Brutus, Caton, Thraseas, la faptele tuturor acestor mândri Romani, ale căror pilde frumoase el ardea de dorința ca să le urmeze.

Plin de admirație pentru doctrina stoicilor, tânărul Marcu-Aureliu se hotărî să ducă teul lor de viață și să adopte obiceiurile lor cele strașnice.

Dela vârsta de doisprezece ani îl puteai vedea pe micul filosof disprețuind orice podoabă în vestimente, îmbrăcând mantaua de lână grosolană, culcându-se pe jos, pe pământ, întocmai cum făceau oamenii cei mari favoriți ai lui

Mama lui îi ceru ca să-și mai îndulcească ceva traiul, și atâta obținu dela dânsul, — nu însă fără greutate, — ca tânărul stoicean să se odihnească pe ceva piei de dobitoacie.

Eroul nostru de mic se arăta grav și serios.

El iubea adevărul și mai presus de toate, și ca grecul Aristid — n'ar fi fost în stare să spună o minciună, nici chiar în glumă.

Cu privire la aceasta, se povestește următoarea anecdotă: de copil chiar, Marcu Aureliu purta numele strămoșului său Verus (adevărat). Împăratul Adrian, mirat de sinceritatea și buna-credința a copilului, făcea un joc de cuvinte asupra lui și obișnuia să-i zică Verissimus (foarte adevărat).

Tot acest împărat, care-l iubea foarte mult, îi acordă onoruri (ce i-s'ar fi căzut mai târziu);

il numi cavalier la vârsta de șase ani; și la opt ani, găsi cu cale, că e destul de serios ca să-l bage în colegiul preoților lui Marte, însărcinând cu paza pavezelor.

Marcu Aureliu figură acolo ca șef de muzică își luă parte la procesiunile religioase.

De acelea vedem, că el creștea în mijlocul ideilor și arătarilor bisericesti și a învățăturilor filozofice.

Numai de un singur lucru trebuia mamă-sa să-l țină de rău în tinerețea lui, dar nu vă grăbiți să-l osândiți. Câte mame n'ar fi fericiți ca copiii lor să fie nedesăvârșiți în felul acesta! Iată de ce era vorba: trebuia să înăbușe la școlarul model, prea marea lui dragoste de lucru și prea viea sânguință la studii. Muma lui se temea ca nu cumva să-și zdruncine sănătatea ce-i era de amintiri destul de slabă și învățătorul lui era silit să se mânie pentru ca să-l facă se odihnească.

Cu acest prilej, neobositul școlar scrisese frumoase cuvinte: „Eu nu dorm, însă am să caut să dorm pentru ca să nu te superi“.

E ușor de înțeles că acela care vorbea astfel avea obiceiul să se scoale de dimineață. În toate zilele era sculat la patru ceasuri; acest obicei și-l păstră și când ajunsese împărat, și pentru a se îndemna el însuși, zicea adesea următoarea maximă luată dintr'una din scrierile sale: „Dimineața, când ți-o fi greu să te scoli, gândește-te numai decât: Mă deștept pentru a lucra ca om. Nu cumva m'am născut pentru a sta la căldură ca un leneș subț plapăma?“

Câți școlari și chiar câți oameni în toată firea n'ar avea nevoie să li se puie în vedere această cugetare a marelui împărat?

Amintirea cea mai frumoasă însă, pe care Marcu Aureliu a păstrat-o din toată tinerețea lui așa de serioasă și din învățătura dată de învățători distinși, sunt lecțiunile mamă-sei.

Ea nu se mulțumi numai să dea fiului său un profesor vestit de filozofie; ci vroi ea însăși să-i formeze conștiința și să-i dezvolte instinctele cele minunate. Convorbirile lui cu mamă-sa au lăsat o adâncă impresie și au avut o înfrăurire foarte bună asupra celui din urmă Antoniu. De altfel, cu nimeni era mai mulțumit să stea de vorbă, decât cu mama lui. În asta privință e plin de interes să citim darea de seamă a zilelor lui Marcu-Aureliu, în timpul tinereții sale și chipul cum își întrebuința el timpul.

Crescut la țară, departe de lux și de curte, ca un simplu particular, el, împreună cu câțiva prieteni, se îndeletnicia cu vânătoarea, pescuitul, alergările, exercițiile corpului.

Cu toată seriozitatea caracterului său, el nu-și pierduse farmecul cel plăcut al tinereții, ba chiar îi plăcea bucuros să pregătească și ne-a rămas despre dânsul multe istorisiri vesele.

Marcu-Aureliu, însă, cu toate că nu se da în lături de a petrece și face haz câte odată, rămâne totuși credincios felului de traiu aspru ce-și alesese.

Iată ce zice el însuși, într'una din scrisorile sale:

„Ce crezi tu, că am mâncat eu? O bucată de pâine, pe când ceilalți mănâncă cu lăcomie stridii, ceapă și sardele grase“.

Apoi ne arată amănunțit în ce chip și-a petrecut timpul.

„Ne-am apucat să culegem struguri, am ascultat năzdrăvăniile țărănilor; ne-am nădușit bine; am strigat mult; pe urmă, am ajuns acasă; am învățat puțin, după aceea am stat mult de vorbă cu mama“.

Convorbirile acestea erau uneori glumețe și ușurele, dar de cele mai multe ori erau serioase și înalte. Ce e folositor, se amesteca cu ce e plăcut, și după vorbiri prețioase urmau învățături instructive și morale. Dintr'însele învăță Marcu-Aureliu, acele maxime pe care le amintește în scrierile sale; și tot lângă mama sa cunoscuse el virtuțile pe care le-a practicat pe tron și care au fă-

cut ca să se zică de dânsul că era un filozof încoronat.

Celor cari s'ar putea să se îndoie de asta însușire a mamei sale, n'aveau decât să le amintim ceea ce Marcu-Aureliu însuși a zis la începutul admirabilei scrieri ce ne-a lăsat și care se numește gândiri.

Se știe că el a adunat propriile lui gândiri și că a alcătuit ca un fel de manual portativ în care se găsește preceptele cele mai frumoase, aspirațiile cele mai nobile, simțămintele cele mai generoase, tot felul de povește minunate dictate de o dragoste adevărată a omenirii și exprimate într'un chip scurt și izbitor de adevărate.

În cartea aceasta vorbește cu o recunoștință sfântă de bunică-sa, de tatăl său, de mamă-sa; el cu mulțumire se întoarce îndărăt cu gândul la anii tinereții și caută să găsească ce datorește în parte fiecăruia dintre cei cari l'au crescut.

În loc să-și facă o fală din virtuțile lui, el dimpotrivă se despoie de meritele sale proprii, atribuindu-le aceluia pe care i-a imitat și al căror discipol a fost, — părinților și învățătorilor lui.

Te cuprinde o emoțiune vie și o adevărată admirație când auzi pe acest mare domn cum mărturisește, cu o simplitate nobilă, în capul scrierii sale, că hotărându-și dinainte un plan de a se conduce, el nu vrea alta decât să imite pe mamă-sa.

El mărturisește cum nu numai că se ferește de a face rău, dar și încă nu vrea să se gândească măcar la rău și că întru aceasta el are să urmeze pilda mamei-sei. Și tot pe mamă-sa o ia ca model, când e vorba de credința către zei, de dărnicia către oameni, de cumpătare.

Nu e de mirare deci, după o asemenea mărturisire, de ce Marcu-Aureliu era mulțumit că nu mahnise niciodată pe asta mamă așa de bună.

El mulțumește chiar zeilor că nu greșise întru aceasta și îi slăvește că putu să îngrijească pe aceea care veghiase asupra-i în anii copilăriei.

Te sunți îndușat, cum zice Montesquieu, când vezi pe acela care este în capul imperiului roman că-și uită de grijile cele mari pentru a se gândi, ca un bun fiu, la aceea care l'a crescut. În mijlocul năcazurilor și grijilor de afaceri și putere, el spune: „boala mamei-mei nu-mi dă pace“.

Intr'altă parte, el istorisește că soră-sa a căzut bolnavă pe neașteptate și că mamă-sa, în turburarea aceea, și-a zdrobit o coastă, lovindu-se de zid, și adăogă: „Această lovitură m'a durut tot așa de mult ca și pe dânsa“. Acest cuvânt zis de un om, care se ținea tare în stoicismul lui cel strașnic, nu e oare tot a-ât de frumos ca acela ce d-na de Sevigné, atât de simțitoare, îi scria fiicei sale; „Simț că mă doare pieptul tău?“.

Vedem de aci cu plăcere, că pe Marcu-Aureliu, filozofia lui nu-l împiedică să fie și natural și simțitor.

Aș putea să mai citez multe exemple; mă voi mulțumi însă cu aceste câteva rânduri, care arată că acela care a fost un fiu plin de dragoste, a fost de asemenea un părinte simțitor și iubitor: „Eu nu mă simt bine, scrie dânsul, pentru că vremea e urită; însă, când fetițele mele sunt sănătoase, mi-se pare că nu mai sufer de loc și că vremea e minunată“.

Maurițiu Block.
Trad. de L. T.

Scrisori către o mamă.

I.

În scrisoarea ce a-i binevoit a-mi adresa, mi-ai cerut *părerile și sfaturile mele despre educația în familie*. Mă și grăbesc a-ți răspunde. Imi ceri special să-ți indic *unele principii sau reguli conducătoare, pe cari să le observe mama în educația copiilor săi*.

Te plângi, că literatura noastră pedagogică în privința aceasta este foarte săracă, dar chiar și cea străină îți ajută foarte puțin. În același

timp în educație vin înainte o mulțime de lucruri de cea mai mare însemnătate, pe cari dacă o mamă nu le cunoaște, dă o educație greșită fiilor săi.

Plânsoarea d-tale o găesc deplin îndreptățită, pentru că o educație aleasă ori rațională cere o mulțime de cunoștințe și calități din partea mamei, iar părerile pedagogilor despre educație sunt foarte felurite. Așa d. e. *Rousseau* (cet. Ruso) cere ca pe copil să-l smulgi dela sânul mamei sale și din patria sa și să-l crești prin străini pentru idealul general al omenirii. Față de acesta află mai multă căldură în inima lui *Jean Paul* (cet. Jan Pol!) și *Pestalozzi*, cari contrar vederilor lui Rousseau, redau pe copil mamei sale, ca singura chemată de Dumnezeu să îngrijească creșterea lui. *Fröbel* urmează tot așa, numai cu aceea deosebire, că la etatea cam de 3 ani voiește pentru oarecare timp din zi a-l lua de sub îngrijirea mamei și a-l încredința „*grădinei de copii*“ până la etatea de 6 ani, când aceste grădini vin a le înlocui școalele primare. Cu toate acestea și acești renumiți pedagogi comit o mulțime de greșeli, pentru că nu cunosc destul de bine lumea și viața.

Sânul mamei este raiul pământesc al copilului; nu-l exilați din raiul acesta înainte de vreme, căci comiteți un păcat neiertat, iar pe el l-ați nefericit pentru totdeauna!

Înainte de toate copilul are lipsă de *iubirea și frăgezimea pieptului mamei sale*; după aceea de *aer curat și lumină de ajuns*. Dar în climate mai reci frigul și vântul rece țin o parte însemnată a anului ca prizonieri în casă pe micii și viitorii locuitori ai lumii de mâne și descendenții noștri de azi.

Prin ținerea prea mult în casă a copilului se produce în el *lipsă de sânge*, ceea ce se vede din o *față sarbădă, ofilită și gălbăcioasă*; *capătă dureri de cap, mistu rea e slabă și nu are plăcere de nimic* deosebit. Ș'apoi sunt foarte puțin părinții, cari să caute cu deamănuntul pricina acestor arătări și cari în timpul potrivit să-i ducă pe copii la primblare în aer liber prin păduri și livezi sau alte locuri cu aer curat.

Mai sunt pe urmă mai ales în orașe o mulțime de inconveniente în ce privește educația morală a copiilor. Copilul cum iese pe stradă vede o mulțime de scene imorale, de crime, de certe și bătăi între bețivi; ba colea vede o ceată întregă de copii rău nărașiți, cari prin năzdrăvăniile și mișeliile lor ușor seduc pe cei nevinovați și într'un minut strică tot ceea ce unei mame cu multă trudă și asudare i-a succes a dobândi în educația copilului său, pentru că toate acestea influențează într'un mod foarte stricacios asupra educației bune a copilului. Picăturile sunt mici și moi, dar cu timpul îngăuresc peatra. Tot așa și exemplele rele strică năravurile bune. Prin aceasta se naște și se crește o societate aplicată numai spre rău și foarte rar sau de loc aplicată spre bine.

Dacă luăm în considerare influențele stricacioase ale educației, apoi să cercăm ca să aflăm și *mijloacele* pentru delăturarea lor.

Să vedem mai întâi, care este *scopul educației? Predispozițiunile cri aplicările naturale bune, ce le aduce copilul cu sine trebuiesc îngrijite, dezvoltate și aduse la o formă armonică, iar cele rele a le stărpi din rădăcină*.

Pentru azi am terminat. În a doua scrisoare voi continua. I. D.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă,
instituit de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etagiul I., în fața pal. administrativ (comit.)

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 ! calese diferite la dispoziție. ! Telefon 439. Prețurile se trimit gratuit !
! bucăți ! și francat. !

Litere — Arte — Științe

Violina și maestrul săi

Când prin mijlocul secolului al 15-lea modestul breton Jean Kerlin a construit prima sa violină, de bună seamă nici n'ar fi îndrăznit să cugete, că ce fel de armată de fabricanți de instrumente și virtuosi muzicali vor răsări ca din pământ pe urma lui.

Domnul Fétis zice anume, că forma, în care se află violinele de azi, s'ar fi fabricat prim dată în Franța. Aserțiunea aceasta nici nu e tocmai așa de necrezut, deoarece nu se poate presupune, ca cineva să spună în lume un neadevăr din cauza șovinismului; dar mai ales teza lui Fétis se pare a avea oarecare îndreptățire prin „Orfeo” de Monteverde, în ale cărui însemnări de instrumente muzicale violina e indicată ca: „Violino piccolo alla francese”.

La Borde, autorul renumitului „Essai sur la musique”, a văzut în Bretonia o violină purtând eticheta: „Ioann Kerlino, anno 1449”. Violina aceasta a fost ceva mai primitivă, decât violinele italiene moderne, iar în extern mai puțin lucrată.

După Jean Kerlin a urmat o lipsă de fabricanți de violine de aproape 60 ani. Primul măiestru, al cărui nume ne-a rămas din timpurile acelea, e Duiffoprugear, un harnic Tirolez, care prin anul 1510 s'a etablat în Bologna, iar mai târziu a lucrat în Paris și Lyon.

Jumătatea secolului al 16-lea e a lui Gasparo da Saló, numit astfel, fiind născut în Saló, la Gardasee. Specialitățile lui Gasparo da Saló au fost viola și contrabassul. Cu toate acestea există și o foarte bună violină dela Gasparo, din anul 1576, pe care Rudolf Kreutzer, dătorul de nume al „Sonatei Kreutzer”, a lăudat-o mult.

Cu Gasparo da Saló și-a ajuns fabricarea de violine continuitatea în familiile Amati, Stradivari, Guarneri, Stainer și Klotz, cari au perfecționat pe deplin construcția violinei. Construcția perfectă a violinei e de înțeles astfel, că fiecare măiestru tânăr a avut elevul măiestrului bătrân, și că devenind de sine stătător cel tânăr, a îndreptat defectele ce le-a observat la măiestrul bătrân. Astfel Antonio Stradivari a fost elevul lui Nicolo Amati, Giuseppe Guarneri e elevul lui Andrea Stradivari, Iacob Stainer a lucrat la Amati, și cei trei frați Klotz sunt angajați în atelierul lui Stainer.

Instrumentele familiei Amati se deosebesc de celelalte prin un ton lin și dulce, violinele lui Stradivari își revarsă farmecul mai ales într'un salon, iar ale lui Guarneri sunt pentru sale mari. În fine Iacob Stainer s'a făcut renumit prin așa numitele sale „16 Kurfürsten-Geigen”, pe cari le-a construit în perioada a treia, retrăgându-se după moartea soției sale într'o mânăstire.

Precum în construcția violinei, tot astfel și în virtuozitatea de a cânta pe vioară, au iarăși Francezii întâetatea. Chiar și Italienii numai prin influințarea Francezilor dispun de hegemonia lor. Dovadă eclatantă e Castrovillari, care cu drept cuvânt e numit meșterul violoniștilor din lume. Elevul său a fost Giovanni Battista Bassani, un componist venețian, iar acesta iarăși a fost profesorul lui A. Corelli, înființatorul „Școalei din Roma”. Corelli a fost isvorul dător de viață al tuturor artiștilor din diferite țări. Dela Corelli au învățat Localli, Pugnani și Viotti „Școala franceză”, ai cărei maestri sunt Pierre Rode, Rudolf Kreutzer, Delphin Allard și Pierre Baillot. Cu boemul I. K. Stanitz laolaltă, care prin anul 1699 a fost corist în capela guvernului din Auspach, a fost Corelli părtinitorul „Școalei germane”. Pe partea lui Corelli se mai află și elevii săi Antonio Vivaldi, cântăreț de concerte în stil italian, și Giuseppe Tartini, înființatorul „Școalei din Padua”. Tartini a scris numeroase compoziții, însă nici una n'a devenit așa de renumită, ca „Sonata diavolului”, pe care — așa se zice — ar fi auzit-o în somn dela deavolul și sculându-se dimineața din pat, a început imediat să cânte.

Dacă și n'ar fi adevărată anecdota aceasta, din care transpiră — așa zicând — superstiția, de care era cuprinsă omenirea din timpul lui Tartini, apoi e foarte nimerită la Nicolo Paganini, care atât în ce privește modul de studiere, cât și în tehnica rafinată, de care dispunea, avea diferite puncte de atingere cu Tartini.

Paganini pe la începutul secolului al 19-lea a pus în uimire întreaga lume prin farmecul, cu care cânta pe vioară. Cununile de lauri nu încetau de a-i încorona debuturile, articolele de modă erau făcute după gustul său, literatura timpului e plină de numele său. Poetul Heine scrie despre Paganini, în „Nopti florentine” următoarele: „...Paganini purta un palton cenușiu-închis, care-i ajungea până jos, din care cauza părea foarte înalt. Părul său lung și negru îi cădea în bucle pe spinare și forma un fel de pervaz negru în jurul feței sale palide, cadaverice, pe care geniul și iadul își întipăriseră adânc urmele lor.” Din numeroasele anecdote, cari s'au lătit despre Paganini, dăm numai vre-o câteva: Pe când era Paganini șef de orchestră la Luca, se amoretise de o actriță încântătoare, fusese gelos de un abate, fiind poate și încoronat, și după cel mai strict cod al manierelor italiene și-a înjunghiat amanta, pregătindu-și astfel drumul galerei la Genua. Necuratul însă s'a însărcinat să-l scape și să facă din Paganini cel mai renumit violonist, în schimb pentru sufletul seu. — Despre cântarea lui Paganini numai pe coarda „G”, a rămas următoarea legendă: Cântând Paganini în Luca la anul 1805 o „Scène amoureuse” pe corzile „G” și „E”, i-ar fi spus prințesa Elisa Bacciocchi, sora lui Napoleon, zicându-i: „Une seule corde ne suffirait-elle pas à votre talent?”

Violoniști ca Corelli, Tartini, și Paganini astăzi nu se mai află. E adevărat, că deocamdată au fost la îndemână vre-o câțiva artiști de de rangul prim. În prima linie se află *Iosif Ioachim* († 1908), înființatorul „Școalei din Berlin”, care a dat la iveală vre-o câțiva violoniști buni, ca Hubay, W. Hesz, Henri Petri și Maria Soldat. *Pablo de Sarasate* († 1906), care în manauera sigură și elegantă a arcușului, precum și în redarea tonului fin, asemănător cu glasul femeesc, e neîntrecut și *Eugène Isaye*, care în timpul din urmă execută cu mult succes piesele lui Bach.

Măestrii tineri sunt foarte nestatornici, așa că a spune ceva hotărât despre ei, pare a fi un lucru riscat. Ce privește însă tehnica violinei, în primul rând e de amintit W. Burmester și Jean Kubelik, care s'ar putea numi urmașii lui Paganini, Henri Marteau și Bronislav Hubermann, cari la începutul carierei lor erau numiți „copii miraculoși”, au devenit violoniști de primul rang, până când A. Petschnikoff n'a dus încă la îndeplinire speranțele ce s'au legat de dânsul. Că ce viitor vor avea cei doi „copii miraculoși” de astăzi Fr. Vecsey și M. Elman, e greu de ghicit. Tocmai soartea celor două surori Teresia și Maria Milanollo, cari prin anii 1840—1850 au cutriat întreaga Europă, stârnind pretutindeni curiozitatea tuturor prin apariția lor drăgălașă, dovedește, că în profeții trebuie să fim băgători de seamă.

E interesant, că până când celelalte instrumente muzicale în timpul din urmă s'au perfecționat pe deplin, violina însă nu și-a aflat încă măestrul, care să ducă măcar cu un pas înainte perfecționarea ei, astfel cum au făcut marii măestri italieni de violine. Măestrii vechi au lucrat cu toată puterea geniului de care dispuneau, producând adevărate clenodii generațiilor ce s'au perândat. Astăzi se fac încercări cu aparate științifice de a se afla secretul dela Cremona. Dar înzadar. Misterul e de nepătruns. Urmarea ce rezultă de aici este, că prețul violinelor vechi s'a urcat enorm. Violinele vechi italiene, pentru cari fabricantul va fi sperat vre-o 300 mărci, costează astăzi cel puțin de zece ori atâta, dacă peste tot se pot căpăta cu prețul acesta. Căci cine posedă astăzi o violină de-a lui Amati ori Stradivari, de sigur că și-o păstrează ca ochii din cap, lăsând-o numai după moarte urmașilor săi ca moștenire. (Renumitul nostru compozitor Ciprian Porumbescu, a dispus de o violină de-a

lui Amati, care astăzi numără vre-o 280 ani, aflându-se în posesiunea nepotului lui Porumbescu a tânărului Ciprian Rațiu din Câmpina (România). Vioara aceasta e un adevărat juvaer. *Nota trad.*) Ioachim dispunea de 3 violine „Stradivari”, cari reprezintă o valoare de 120.000 până 150.000 mărci. Ioachim însuși a vândut prietenului și marelui său mecenat Gr. Mendelsohn o violină Stradivari, cu 20.000 mărci, care astăzi se taxează în 40.000 mărci. Prețul violinelor vechi s'a urcat deci dublu în scurt timp. W. Burmester, cântă pe o violină Stradivari, care costă 36.000 mărci. Pablo de Sarasate dispunea de două violine Stradivari, una de culoare galbină, în valoare de 40.000 și alta de culoare roșie în valoare de 50.000 mărci. Afară de instrumentele măestrilor acestora, se mai află ca avere privată de vre-o 150 violine metod Stradivari, cari laolaltă formează un capital de 6 milioane mărci.

Bietul Stradivari, dacă s'ar scula din mormânt, de bună seamă și-ar închide ochii de spaimă, văzând suma enormă ce a produs cu violinele sale!

Trad. de Victor P. Costa.

Dela Dunăre în jurul Peninsulei Balcanice prin Italia la Dunăre

Atena: Acropoles

Dacă în Grecia ninge abia la 60 de ani odată, putem să deducem că nici ploaie nu prea văd adesea Grecii.

În privința asta, acum Atena se găsește în împrejurări excepționale: Cununi albe de zăpadă încing, pe sub creste, munții dimprejur, iar, sub picioare, pământul, udat de eri, încă nu s'a svântat deplin, cu toată arșița iute, care-l străbate.

În risipa bogată de raze, pe care, aici, soarele o face, și pentru ape și pentru uscat, parcă dintr'un mai mare belșug, se răsfață toată Atena sveltă și curățică de astăzi... Din lumile cari nu se mai pot răsfața, se ridică în fața noastră, mai presus de toate și parcă mai senine decât moartea însăși rămășițele unor vremi cari nu se mai întorc... Ca niște statui deasupra unor morminte, veghează aceste frânturi de Acropole asupra vecurilor îngropate aici.

Tăcere, dar.. Tăcere nu numai ție istoricule, care poți să dai viață fiecărei clipe a Ateinei care nu mai este, dar tăcere vouă tuturor profanilor, cari puteți înțelege că vă găsiți în fața unui mormânt. Fiindcă aici zac îngropate: nu numai piatra templelor și monumentelor, nu numai țărâna, care a fost *atunci*, ci toate exercițiile, luptele și jocurile, toate zeitățile, rugăciunile și sacrificiile, toate corăbiile înecate la Salamina, toate oasele risipite la Maraton! Aici sunt înmormântate *credința și voința* supremă dela Termopile și civilizația adunată din trei continente. Tăcere...

Acropoles, cetatea care a fost și *câtă este*, e așezată deasupra unei stânci cuprinzând, în zidurile ei, un platon lung de vre-o 250 metri și lat ca de 100. Stânca să tot aibă o înălțime de 70 de metri, iar deasupra mării se ridică cu vre-o 200.

Toate rămășițele vechei Atene se găsesc ori în cuprinsul cetății ori în apropierea ei imediată. Multe desgropări s'au făcut în timpul din urmă de arheologul german Schliemann, care, pe semne răpit de strălucirea vremilor în care se coborise, și-a făcut, în Atena, o locuință în stil grec...

Deși s'au strecurat peste 2000 de ani de curând în urma trecerii lui Xerxe prin aceste locuri, Temistocle, Cimon și Pericle au reconstruit cetatea și templele, totuș se pare, că un război grozav a dărâmat și a jefuit eri pe aici. Fiindcă numai închipuindu-ți, că ieri a trecut și războiul și jaful și... vremea cea multă, îți poți explica stăruința acestor rămășițe, așa cum se găsesc.. Se înțelege, nici un templu nu e întreg: Partenonul, care a fost transformat pe rând în biserică grecească, în moschee și în magazie de praf de pușcă, a fost spintecat în două de o ex-

plozie, pe care au mijlocit-o Venețienii cu tunurile de departe...

De atunci templului sfânt al zeiței protectoare nu i-a mai rămas multă zidărie încheagată, dar i-au rămas înaltele coloane dorice, în peristil, susținând, încheagată aproape pe de rând, zidăria de marmură, deasupra. Singure coloanele de marmură, groase și înalte, s'au păstrat întregi la aproape toate templele — și, cele mai multe, nu mai au decât coloane, înșiruite ca niște cerșitori, cari orbăcesc unul după altul printr-o lume străină...

Ceva mai bine păstrate sunt: templul biruinței (al zeiței Niky) și Cariatidele, cari dau dovezi de sculptură antică. Căci statuile din temple sunt furate de alde cuvinsul și civilizatul Nero și alți împărați Romani — și de toți acei, cari au stăpânit ori au trecut pe aici. Dar dacă templul zeiței Niky n'a suferit altă transformare decât, că a fost „amenajat“ de Turci ca să se poată instala o baterie, apoi Erechteionul n'a scăpat așa de ușor. El a fost și biserică grecească și harem și magazie de praf de pușcă — și de aceea, în afară de coloane, cari se păstrează întregi, e mai dărămat decât Partenonul.

La capătul de apus al platoului, adică la intrarea cetății, se mai păstrează Propyleele. Au fost și ele magazii, dar au avut partea să adăpostească și niște cruciați. În apropierea lor e pedestalul statuii lui Agripa, iar în capătul celălalt, de Răsărit, al Acropolei, e un muzeu modern, în care, Grecii de azi, au adunat rămășițe de preț, cari au fost găsite în risipă ori au fost desgropate.

În afară de Acropole săpături făcute acum vreo 20 de ani au desfăcut din țărână teatrul lui Dionisos, păstrat aproape în întregime, cu statuile lui de marmură. Pe aceiași linie, grotă cu isvorul sfânt al lui Esculap, în care, acesta, își ținea șarpele făcător de minuni, — iar, în apropiere, teatrul lui Erod Aticul. I Odeonul.

Cel mai bine păstrat din toate rămășițele eline e, fără îndoială, templul lui Tescu (în peristil), care păstrează toate liniile și conturile unui templu grecesc antic, iar, mai la o parte de celalte, două șiruri de coloane — cele mai uriașe — într-o parte și încă două coloane în alta, însemnează întinderea templului lui Iupiter.

Aceste coloane singuratice, ce par a simboliza desnadejdea unei vremi cari nu vor să moară, se aseamănă unei oștiri de avangardă rărită de focul prea viu.

Ceva mai departe de Acropole decât templul lui Iupiter, iată, într-o stâncă, o peșteră împrejmuțată cu zăbrele. Se zice că aceasta ar fi închisoarea, în care, marele filosof al anticității, Socrate și-a primit moartea în numele adevărului.

Printre pietrele, pe cari le-au îngămădit Turcii și Grecii în zidurile Acropolei a mai rămas puțină piatră pusă de Cimon și Temistocle. În înăuntru, ca în urma unui cutremur grozav, zac risipite, îndeosebi în preajma templelor, frânturi de coloane și altă marmură căzută — opera lui Phidias Ietinus, Mnésicles și în cea mai însemnată măsură a lui Pericle.

Acropoles pare u. cimitir ale cărui monumente s'au prăbușit cu totul ori în parte ridicând spre zeița protectoare sute de braje...

Romulus Cioflec.

INFORMAȚIUNI

Arad, 1 Iulie 1911

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Raportul institutului meteorologic anunță, vreme caldă cu ploi furtunoase

Prognostic telegrafic: Călduri, ploi, furtuni. Temperatura la amiază: 28°1 Celzius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 k'gr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.64
Secară	"	9.33
Cucuruz pe Iulie	"	7.31
" " August	"	7.45
Ovăș pe Oct.	"	8.01

De-ale noastre.

Gheorghe Coșbuc. *Atragem deosebita atențiune a cetitorilor asupra foiletonului nostru de astăzi. El aduce minunata poezie originală a marelui nostru poet Gheorghe Coșbuc, „Isus și Lumea“, scrisă și trimisă spre publicare anume pentru „Românul“. Neîntrecuta frumusețea a versificației și adâncul înțeles al acestei poezii va oferi cetitorilor noștri adevărat deliciu. Iubitului nostru poet, care de prezent petrece la Carlsbad, îi trimitem a-dânca noastră mulțumită și rugăm pe bunul Dumnezeu să ni-l țină deplin sănătos încă mulți fericiți ani!*

Docent român la universitatea din Viena. În prezența colegiului profesorilor și a unui frumos număr de Români din capitală, d. dr. Iancu Nistor, a făcut Vineri cursul său de inaugurare, ca docent la universitatea din Viena pentru istoria Românilor, și a vorbit „despre desvoltarea vieții de Stat la Români“. D. profesor Nistor este primul Român la o catedră universitară din Viena de când au plecat d-nii dr. Iosif Popovici și dr. Sextil Pușcariu. Cu atât mai mult, debutul său a fost prilej de bucurie și de sărbătoare pentru colonia română, care se va întâlni deseară în onoarea d-lui dr. Nistor.

Personale. Colonelul Daniil Matașinga, comandantul regimentului 85 de infanterie, a fost numit de Majestatea Sa comandant la brigada 13 de infanterie în Croația.

Felicitări.

— **Un răspuns scurt.** „Olteanul scrie: În Nr. 123, „Tribuna“ din Arad — după ce a pomenit în coloanele sale „Gazeta Trans“, „Telegraful“, „Unirea“, „Românul“, „Drapelul“, etc. s'a grăbit să se apuce și de noi, ocupându-se cu articolul „Muncă zadarnică“, apărut în nr. 23 al foaiei noastre, spunând, că sunt neadevăruri cele cuprinse în acel articol! Bietul om care să înecă, încearcă cu ori ce preț să scape, să prinde și de frunzele ce plutesc pe râu, așa și „Tribuna“ să sbate ca peștele pe uscat, numai știe pe ce lume trăește, spune că-s minciuni ce nu-i sunt pe plac. Afirmățiune gratuită.

Neadevăruri nu avem obicei a spune ca d-voastră d-lor dela „Tribuna“!!! Nici nu este un bătrân adept al școlii celei vechi scriitorul acestui articol, cum ați zis d-v., ci este un tânăr (dar nu de cei oțeliți), care văzând răul ce l'ați adus alor 3½ milioane suflete de Români, prin faptul, că ați vrut a discredita pe conducătorii acestora în fața lor, numai îndemnat de acest fapt a scris articolul. D-v. v'ați uitat proverbul românesc care zice: „E rău cu rău, dar mai rău fără rău“, când a început campania care n'o să se mai sfârșească spre rușinea marelui public românesc, care vă mai citește încă și acum injuriile ce zilnic le scuipați ca dintr'un vulcan. — Vă mulțumim de îndrumările ce ni le-ați dat, rugându-vă să vi-le țineți pentru d-voastră, poate că aveți mai mare lipsă de ele.

O decizie salutară a comitetului comunal. Fruntașa comună din frumosul Bănat-Timișan, Sacoșul-unguresc, care numără 4000 de locuitori români, a avut fericita inspirație a decide în ședința comitetului comunal, ținută în 24 Iunie 1911, închiderea crâșmelor în Dumineci și sărbători.

Membri comitetului comunal, având în vedere moralul public, precum și ravagiile, ce le făcea consumarea flagelului distrugător — alcoolul, — cu o majoritate covârșitoare a adus decizia de mai sus, câștigând în chipul acesta plăcerea întregii populațiuni române.

Pe cât de bune sunt aceste dispoziții demne de o corporațiune, ca comitetul comunal, care a știut de data asta a se achita de datorințele ce-i incumbă misiunea reprezentativă, — pe atât de respingător a fost momentul, — când cu o îndrăzneală cinică două unelte ale jidovismului de aici, au avut cutezanța mișească a face gălăgie,

intenționând în chipul acesta a zădărnici hotărîrea adusă; deci fie și asta un avertisment pentru cei rătăciți

Comuna noastră din nefericire numără vre-o șapte Ovrei, toți negustori și crâșmari și astfel ar fi timpul suprem, să avem deviza: „nici un ac dela jidani“, precum o face aceasta vrednicul nostru, tânărul preot d. Iosif Mircea, de care legăm multe speranțe simțindu-ne în drept a aștepta multe lucruri frumoase, cari vor tinde tot mai mult la prosperarea și consolidarea credincioșilor săi.

O sfințire de biserică și — încă ceva. În 5:18 Iunie s'a celebrat cu deosebită pompă sfințirea bisericii gr.-or. din Feldioara-secuiască, de către însuș Ex. Sa metropolitul Ioan Meșian. Terminându-se actul sfințirii s'a dat un banchet mare cu 200 de tacâmuri în onoarea Ex. Saie într-o șatră improvizată în curtea spațioasă a școlii de stat. La banchet au participat și notabilitățile străine din jur în frunte cu contele Ștefan Zichy, vărul actualului ministru de culte.

E de remarcant acest banchet nu atât pentru splendoarea lui, ci pentru a protesta împotriva atitudinii ciudate a P. C. Sale E. Roșca, a asessorului cons. Lazar Tritean și a protopopului Iovian Mureșan, cari într'un moment de nefericită inspirație au comis păcatul de a toasta la o masă românească, cu prilejul unei asemenea sărbări religioase-culturale, — în limba ungurească, aducând temenele administrației și familiei lui Zichy, aceluia Zichy care chiar în zilele acestea a emis 2 ucaze revoltătoare, atentând la viața noastră națională. Acest fapt este cu atât mai condamnabil, cu cât acei domni măguliți în modul acesta nedemn din partea amintitorilor bisericani, știu perfect românește.

E trist a vedea cum dignitari bisericești sub a căror grijă se cresc generații de preoți, chemați a face apostolia limbii românești, nescotesc în felul acesta limba bisericii naționale în fața acestui popor amenințat cu maghiarizare totală.

În felul acesta numai folos nu aduc cauzei naționale.

D. Ionel Crișan, bursier al Societății pentru fond de teatru român, a cântat, în cadrul examenelor finale dela Conservatorul de muzică și artă dramatică din Viena, în două concerte. În primul, o arie din „Hamlet“ de Ambroise Thomas, în al doilea duetul cu Falstaff din actul II. al operei „Die lustigen Weiber von Windsor“ de O. Nicolai, o scenă în care s'a manifestat talentul său de actor.

Până când va avea prilejul a debuta în rolul principal al unei opere reprezentate în întregime, d. Crișan s'a dovedit deja de acum excelent cântăreț de concert, caracterizat prin interpretare aleasă. (c. n.)

Diplomă de inginer. Suntem informați, că în 21 Iunie n. d. Laurențiu Giurgiu, originar din Harastaș, comitatul Turda-Arieș, a obținut diploma de inginer la Politehnica din Budapesta.

Felicitări sincere.

Comitetul filial al societății pentru fondul de teatru român din Oradea-Mare invită la reprezentarea teatrală, ce o va da domnul Aurel P. Bănuțiu, cu o trupă de diletanți și cu concursul binevoitor al artiștilor Ionel Crișan și Ștefan Marcus, Duminecă 9 Iulie st. n. 1911 în sala cea mare dela „Kereskedelmi Csarnok“. Inceputul la 8 ore și jumătate seara. Prețul de intrare: Pentru familie 10 cor., pentru persoană 5 cor. Venitul curat este destinat pentru fondul de teatru. Suprasolvirile se primesc cu mulțumită la adresa domnului Ioachim Marta, funcționar al băncii „Bihoreana“ și se vor publica. După reprezentări urmează dans. Muzica va fi susținută de orchestra militară. Programul seara la casă.

Aviz. Aduc la cunoștința on. public și în deosebi a clientelei mele, că cu ziua de 1 Iulie a. c. st. n. mi-am mutat cancelaria advocațională în strada Schewis nrul 3 parter în casele cele nouă ale arhiepiscopiei lângă palatul justiției. Sibiu, Iunie 1911. Dr. Liviu Lemény, avocat.

Copil cu două fețe. În Toplița-română, nevasta lui Constantin Truța a născut o fată moartă, al cărei cap avea două fețe, către fiecare umăr câte una. Fiecare față avea ochi, gură, nas și urechi.

Trupa artistică A. P. Bănuțiu la Beins. In 2 Iulie st. n., Duminecă, „Serata artistică teatrală. Programul:

I.

1. Declamațiuni de d. A. P. Bănuțiu.
2. „Intre brazi“ fantazie națională de Gh. Dincicu, executat la pian de d-șoara Valeria Stefanica, absolventă de conservator din Augsburg.
3. Declamațiuni de d. Const. Calmuchi, actor de comedie.
4. Cântec de d. Ionel Crișan, bariton liric dela Academia din Viena; acomp. la pian de d-șoara Valeria Stefanica.

II.

„Bucătăreasa“ comedie într'un act, localizată de dr. Sebastian Stanca, jucată de d. A. P. Bănuțiu, și d-șoara Reli Popa-Radu.

III.

„Unica fcă“ comedie în 2 acte, de Ai. Fredo, tradusă de Elend de Iacobich, jucată de: A. P. Bănuțiu, Florica Crișan, Ionel Crișan, Geni Popa Radu, Gheorghe Ciunga, Elisa Stefanica, Reli Popa-Radu, Iulian Titi, Raul Teochar, Gheorghe Cosma, Constant n Calmuschi.

Onoratului public românesc i-se ofere rara ocaziune de a gusta arta românească, de aceea e rugat să spriginească cu căldură și deosebit interes aceste prea frumoase prestațiuni.

Din patrie.

Un pseudo-călugăr — vraciu Cetim în zilele unguerești: Aproape trei săptămâni și a jucat mendrele în Lugoj un excroc îmbrăcat în reverendă, vestind prin oraș, că vindecă cu descânțecete. Avea locuința la contabilul Ioan Dragonescu unde-și deschisesse și laboratorul alungând draci mai îngăduitori și mai îndărătnici pe bani scumpi, Mai nou încercase să alunge pe dracul dintr'un biet țaran în schimbul alor 40 coroane. Țaranul îi dăduse banii, iar „părintele“ îi făcu promisiunea, că dracul cât e mâne, va fi dus.

Însă ziua a doua trecuse fără ca bolnavul să fie scăpat de „drac“. Atunci țaranul năcăjit îl luă la trei parale pe vraciu. Dar acesta îi răspunse, că „dracul îndărătnic“ nu se învoiește decât cu 60 coroane.

Românul l-a auzul acestor vorbe s'a infuriat și a plecat la părintele protopop dr. Gheorghe Popovici, care îndată văzu că are de a face cu un escroc ordinar, cere exploatează credulitatea oamenilor. Făcu pe loc arătare. Dar pe când ajunse poliția la locuința vraciului, „călugărul“ alungător de draci a dispărut, par'că l-a înghițit pământul. Înainte însă a binecuvântat pragul contabilului mulțumitor pentru cvartirul și întreținerea de trei săptămâni.

Comandant al corpului VII de armată (Timișoara) a fost numit general comandant în Timișoara locotenent-mareșal camp. Anton Seefranz, în locul generalului de cavalerie Ganudernak chemat la Viena în calitate de locotenent-căpitan de gardă.

Pictură decadentă. Un pictor modern, decadent, aranjase săptămânile trecute expoziție de picturi. Erau între ele slabe și mai slabe, dar pictate în felul lor, ciudat și în colori imposibile le prețui bineșor. Când să pacheteze tablourile multe nevădute, observase că-i lipsește cel mai prețios în valoare de 1000, zi una mie coroane. Unde era? A înștiințat poliția. În curând apoi se dase de urma tabloului. Il aproprie un caporal dela regimentul 4 de honvezi.

E caracteristic pentru acest specimen de tablouri felul cum îl apreciază militarii. Bietul caporal, care se vede avea nevoie arzătoare de parale, *abia putu stoarce 20 fil. pe tabloul — cu 1000 coroane.*

Potop. Din părțile Sasebeșului ni-se scrie, că în urma ploilor neîntrerupte de mai multe zile, râurile și pâraele au enundat făcând pagube enorme. Mai mare spaimă inspiră faptul, că din munți au fost sloboziți și trunchi de arbori, cari însă n'au mai putut fi oprți și au dărâmat poduri și case. Moarte de om nu se a-nunță încă. Multe comune stau în apă și dacă ploaia nu va înceta, sunt temeri, că se vor întâmpla mari nenorociri.

Petrecheri.

Serata „Reuniunii sodalilor români din Cluj“. După un somn lung de patru decenii „Reuniunea sodalilor români din Cluj“ s'a avântat. Câțiva tineri, meseriași și prieteni ai meseriașilor, dornici de muncă culturală, au luat în mâinile lor destinele acestei reuniuni de o deosebită importanță. Străduințele lor ne dau speranța unui avânt îmbucurător, care va lăsa urme adânci în viața clasei noastre de mijloc.

După depărtarea harnicului președinte, părintele E. P. Păcurariu, conducerea reuniunii a ajuns în mâinile unui tânăr devotat cauzelor obștești și entuziast, d. Valentin Drăganu. În frunte cu d-sa comitetul actual și a luat sarcina grea de a ispăși trecutul acestei reuniuni. Pasul cel dintâiu a fost înființarea unui cor.

Prin aranjarea seratei dela 25 Iunie c. reuniunea a dat dovadă în public, că a început o viață nouă și s'a așternut serios la lucru. Ba a făcut mai mult. A dat prilej meseriașilor și familiilor lor, cari trăiesc izolați unul de altul și atât de răsleți pe întinderea acestui oraș, să se întâlnească și cunoască, astfel îndemnându-se reciproc la sprijinirea reuniunii. Inteligența din Cluj în cea mai mare parte n'a dat ascultare chemărei adresate ei în primul rând.

Serata a avut loc în grădina hotelului „Biazini“. Iată programul: După o pieză executată de muzica regimentului de infanterie Nr. 62, 16 coriști harnici, toți tineri meseriași, au cântat frumos „Marșul lui Tudor“ de A. Popovici. A declamat apoi d. Nicolae Barna sugestiv poezia „Noi“ de Oct. Goga. Poeziei i-a urmat o „Serenadă“, cor bărbătesc cu soli de A. Pora, harnicul dirigent al acestui cor. Au excelat în acest punct al programei soliștii Ioan Florea (tenor) și Teodor Luca, al cărui bariton mlădios ne-a impresionat deosebit.

D. Valentin Drăgan, președintele reuniunii, cetește conferința sa foarte potrivită „Ceva despre noi“. Limbă frumoasă, expunere limpede, sunt calitățile conferențiarului, care a avut buna inspirație de a-și potrivi subiectul împrejurărilor. Urmează corul bărbătesc „Noua călugăriță“ de V. Ionescu și în urmă în acordurile duioase în surdină ale muzicii militare ridicându-se cortina, ne delectăm în feericul tablou vivand „Firul vieții“, aranjat cu deosebit gust de d-na Melania Drăgan și Maria Barițiu. A fost o fericită idee aceasta, căci cele trei „Parce“ erau trei frumoase Românce din Cluj în costum național. Cloto: d-ra Maria Ursuliac (port din Petros), Lahezis: d-na Elena Târziu (port dela Orăștie) și Stropos: d-ra Cornelia Ursuliac (port din Tulgheș), căror domnișoare și doamnă pentru sprijinul prețios ce l-au dat reuniunii, le mulțumim. Frumoasa surpriză a fost și o apoteoză a costumului național.

După producțiune a urmat dans până-n zori. Aranjierilor le suntem recunoscători pentru frumoasele clipe de distracție și-i rugăm să ne ofere cât mai des asemenea prilejuri.

Cor.

Dela frați

Lista cursurilor de vară dela Văleni. Profesor dr. I. Cantacuzino: Igienă. A. D. Xenopol: Din Istoria Românilor. Virgil Arion: Din Sociologie. A. C. Cuza: Din Economia națională. V. Cogrea: Literatura latină în legătură cu literaturile romanice. N. Dobrescu: Din Istoria Bisericii. Profesor Simeon Măndrescu: Spiritul german și valoarea lui etică. Dr. I. Răducanu: Organizarea națională a vieții noastre economice. Al. Lăpădatu: Monumentele noastre. I. Ursu: Istoria Românilor. Constant Georgescu: Chestia agrară. Nerva Hodoș: Vechiul nostru tipar. D. N. Ciotori: Gimnastica suedeză. G. M. Murgoci: Geologie și Geografie. Dr. St. Bogdan: Din Domeniul Chimiei. Dr. C. Șumuleanu: Domeniul Chimiei. V. Pîrvan: Istoria veche a Românilor. H. Frollo: Din literatura italiană. Inginer Mircea: Despre petrolu. N. D. Popovici-Lupa: Gospodăria noastră

rurală. N. Iorga: Istoria Românilor după călători străine. N. Iorga: Istoria Românilor după scrisori contemporane.

*

Se aduce la cunoștință că lista cursurilor s'a încheiat definitiv.

Orele de cursuri vor fi următoarele: dela 9 la 11 dimineața, dela 3 la 6 după amiază și dela 9 la 11 seara.

Deschiderea cursurilor la 1 Iulie. Pentru a avea locuință cererile trebuie trimise la adm. „Neamul Românesc“ cel mai târziu până la 20 Iunie.

Întreținere complectă se poate găsi și sub 100 de lei.

Pelerinagiul „Ligei Culturale“ la mânăstirea Comana. La 29 Iunie curent, se împlinesc 300 de ani de când Radu Șerban, viteaz și cavaleresc urmaș al lui Mihai Viteazul, l-a răzbunat a doua oară în marea luptă dela Brașov, după ce în aceiași zi, răpusese pe craiul ungar Moise Székely, mort în luptă de mână românească. Rămășițele lui Radu Vodă se află astăzi la mânăstirea Comana (Vlașca).

Liga Culturală, amintindu-și de această zi măreață a hotărât să facă un pelerinaj general al membrilor ei, în ziua de Sf. Petru.

S'a făcut intervenție pentru reducerea prețului de călătorie pe C. F. R. și au fost învitate toate secțiunile din țară ale Ligei să participe la acest pelerinaj și să arate numărul de membrii care ar dori să meargă.

Tot cu acest prilej se va tipări o scurtă povestire despre marele războinic.

Un omagiu regelui Victor Emanuel al Italiei. D. Sava Șomănescu din București, fost prezident al Camerei și al Ligei culturale, a trimis la Roma o frumoasă coroană de lauri, toată de argint, spre a fi depusă pe monumentul regelui Italiei Victor Emanuel II., ca omagiu din partea unui patron român, celuiia care a contribuit atât de mult la Unitatea poporului român.

Excursiune. Cunoscutul publicist, d. Sandu Aldea, fost director al școlii Centrale de agricultură din București, a plecat ieri în excursie în Ungaria împreună cu 10 elevi din anul II. al școlii de agricultură.

Vor vizita domeniul contelui Csekonich din Banat, de unde vor pleca la Budapesta și Viena.

Distincție. D. Iosif Micu prin decretul regelui 1713 din 12 Iunie, a fost decorat cu ordinul „Crucea serviciului credincios cl. I.“ D-nul Iosif Micu este fiul d-nei și d-lui Iosif Micu, paroh în comuna Feldioara (Brașov) și funcționar al ministerului de domenii din București. Felicităm pe d. Micu la binemeritata distincțiune.

Din străinătate.

Situația în Albania. Cu privire la scopul călătoriei șefului albanezilor Ismail Kemal-bey în Muntenegru unde va vizita mai multe localități albaneze, redactorul-șef al ziarului „Arnaut“ din Constantinopol declară că Ismail Kemal-bey vrea să se înțeleagă cu malisorii asupra dorințelor lor.

De-oarece termenul acordat de Torgouth pașa pentru supunere se împlinește mâine, malisorii cer o amânare.

Ministrul Turciei în Muntenegru și secretarul său continuă tratativele cu șefii malisorilor. Ministrul asigură pe șefi, că în cazul când se vor întoarce în patrie li-se vor împlini cererile de anul trecut cari au fost respectate.

Ministrul Muntenegruului la Constantinopol asigură că ieri s'a produs o schimbare favorabilă.

El crede că neînțelegerile se vor putea aplană în curând pe cale pașnică.

Mercuri expirând termenul acordat răsculașilor de a se supune, guvernul a prelungit acest termen cu două săptămâni.

În cercurile Curții otomane se povestește că între marele vizir Hacky-pașa și ministrul de războiu Mahmut Sefket-pașa a avut loc un schimb violent de cuvinte în chestia albaneză.

Cearta era să degenereze chiar în bătaie dacă în ultimul moment nu intervenea sultanul.

În chestia albaneză există mari divergențe de păreri între marele vizir și ministrul de războiu.

Primul e contra trimiterii de trupe cari costă milioane, pe când Mahmut Sefket-pașa e de părere că revolta din Albania nu se va putea înăbuși decât cu o desfășurare puternică de forțe.

Știrile din Albania sunt foarte pesimiste.

Președintele guvernului provizoriu al albanezilor, Tozzi, povestește că până acum albanezii au omorât 10.000 de turci.

Toate triburile albaneze sunt hotărâte să se revolte.

Guvernul otoman a pus un premiu pe capul lui Tozzi.

x **Astma, palpitațiunile de inimă** de multe ori sunt rezultatul scaunului neregulat: zilnic jumătate de pahar de apă amară, naturală „Ferencz József” pe nemâncate, ajută ca efect circulațiunea sângelui stămpărând astfel congestiunea de sânge. Apa „Ferencz József” scrie renumitul medic de nervi, profesorul dr. Krafft-Ebing din Viena, o folosesc cu drag pacienții și efectul se arată deja la câteva ore după întrebuițare. Se capătă în prăvăliile de apă minerală și în apotece.

x **A apărut:** Elemi népiskola értesítő könyvecske — Aviz școlar pentru școlile populare primare.

Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

...: 26 odăi aranjate cel mai modern. ...:

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmutza.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

Roza dela Disentis

de
H. Zschokke

Trad. de Iunius

(3) — Urmare —

Cinci mii de picioare de la suprafața mării vizitatorul se găsește într-o vale atrăgătoare și pitorească, încunjurat de o tume necunoscută vegetală. Prin verdeața molizilor svelți scîlpesc trei lacuri clare în cari se scaldă tînărul în înpremiuit de livezi presărate cu flori mari de trifoi par' c'ar fi roze. Pădurile întunecate de cucunari se înalță din șesuri pe dealurile și munții uriași, cari împresoară cu glicerii și piscurile lor argintate încadrând de jur împrejur majestoasa panoramă, neasămănat mai măreață decât Chamounix și Grindelwald. Printre stânci înalte de granit, ce par'că se apropie una de alta, se apleacă asemenea unui fluviu larg, înmărmurit în cădere Glycerul Rosatșa la ale cărui poale excursioniștii cul-g leg deditei alpini, gențiane vînațe și alte flori rare.

Era pe la începutul toamnei anului 1798. Oaspeții, câți au mai rămas, în cea mai mare parte familii din Bunden, băgară de seamă, că s'au sporit cu o păreche de întărziși, cari stărniră în măsură însemnată curiozitatea. Se zicea, că ar fi o păreche tînără, care probabil nu a

Fondat în anul 1882. — Telefon nr. 688.

BRUCKNER LIPOT

tapețier, decorator și fabrică de mobile în

Arad,

Andrássy-tér 25, palatul Neumann.

(Lângă cofetăria Matzky).

Recomandă mobilele sale propriu pregătite, solide și de o execuție elegantă. Pentru camere de dormit dela 190 fl. Sufagerie (prânzitor), dela 140 fl. Garnituri de salon, dela 95 florini.

Prețuri de cumpărare convenabile!

NEUSCHLOSZ BUTOR

Se vînd
exclusiv
mobile
de lemn
tare și
vestit:
■ NEU-
■ SCHLOSS.

Furnisorul societății căilor ferate ungare.

Atelier de I-u rang.

Horváth József

arhitect și zidar

Arad, strada Darányi János nr. 4.

Primește orice lucrare în branșa aceasta, face planuri și efectuește zidiri pe lângă prețurile cele mai reduse.

Hauszer K. Géza

fabricant de instrumente muzicale
Arad, str. Deák-Ferencz nr. 40
(casa lui Dr. Winter).

Am onoare a înștiința stimații mei comitenți și publicul mare, că

● atelierul meu de ●
instrumente muzicale

se află în strada

Deák-Ferencz N-rul 40.

Am înmagazinat mare asortiment de tot felul de instrumente muzicale. Straformez și reparoz instrumente muzicale cu cele mai scăzute prețuri. Comande în provincia execut prompt.

Solicite sprijin binevoitor cu tot respectul

Hauszer K. Géza

fabricant de instrumente muzicale.

Recomand în atențiunea binevoitoare a cumpărătorilor de mobilă

prăvălia mea de

mobile artistice

de sub nr-ul 6 din strada Fejsze
(casa proprie),

având totdeauna asortiment mare din aranjamentul cel mai modern pentru dormitor, refector și salon cu prețuri moderate.

În atelierul meu mare, întreprind orice comandă pe lângă condițiile cele mai avantajoase, după model și cu preliminar.

Cu deosebit respect

Csatlós András
stoler.

venit aici atîta de dragul izvoarelor vindecătoare, cât mai ales, ca să-și petreacă neconturbăți săptămânile de miere, în călătoria lor de nuntă. Tînărul bărbat, voinic și bine făcut, putea să tot aibă până la treizeci de ani, cu fața fragedă, ochii vineși și părul negru buclat, întrupa tipul ideal de bărbat din Engadinul superior.

Însoțitoarea sa abia să fie trecut mult peste 20 de ani. Nobleța taliei și a chipului, ceva gingaș copilăresc în față, privirea entuziastă a ochilor albaștri umbriți de sprîncenele și părul negricios și apoi zimbetul zglobiu, ce-i flutura pe buze, erau par'că anume făcute să cucerească pe celce se apropie de dînsa. Foarte rar însă se arăta această păreche la fântâna sănătății, situată lângă o clădire veche de lemn, cam la 300 de pași dela sf. Maurișiu. De comun îi vedeai braț la braț parcurgînd singuri cărările prin păduri și livezi. Între oaspeții curioși s'a încins adevărată ciartă asupra întrebării: care dintre amîndoi ar merita premiul pentru frumseță. Damele se declarară în favorul bărbatului, iar domniile în favorul damei. Mai rămănea să se știe, cine adevăta părechea asta?

Scrutarea se făcu degrabă. — S'a aflat, că nu sunt o păreche, ci frate și soră, a căror părinți săraci muriseră demult; că sunt de loc din valea învecinată Bregell, dincolo de sălbaticul munte Maloggia. O moștenire neașteptată venită din Anglia, îi făcu odată și bine bogăți. — Dînsul se numea Flavian Prevost și era căpitan la vînători, dînsa doamnă de Schauenstein, a

venit aici cu soțul suferind, care însă abia putea să părăsească odaia. Nobila curiozitate, sau să-i zicem dor de știință, fu mulțumită, nu însă în favorul părechei. Se auzise adevărat, cumcă căpitanul de vînători Prevost, ar fi încrezutul plenipotențiatului francez Florent Guiot, amicul lui Ciarnier, Planta și a altor patrioți, adevăta franco-man, deci „revoluționar și trădător de feară”. — Din acel moment, par'c'ar fi fost ciumași, toți îi încunjurau. Domniile, dealffel complezanți, abia dacă-i resalutau pe tînărul bărbat la întîlnire; iar amabilei sorioare îi aruncau de tot pe furis ochiri. Damele însă nu voiră să ierte nici pe nevinovata femeie tînără. Una o găsea obraznică și dornică de a plăcea, alta afla, că e stîngace și moică, a treia zicea despre dînsa, că e lipsită total de gust și foarte înapoiată în alegerea bijuteriilor.

Dacă se întîmpla să o întîlnească își întorcea fața de către dînsa și cel mult dacă-și permiteau să-i arunce însoțitorului o privire plină de compătimire.

IV. Discuții politice.

— În sfîrșit am ajuns și noi oamenii de onoare să ne vedem în siguranță iarăș, — zise unul dintre oaspeții rămași cătră altul cu care ședeau pe o dimineață frumoasă de Octomvrie singuri sub bolta de verdeață a unei ospătării discutînd.

Omule onoarei, care spusese aceste vorbe, deși avea îmbrăcămîntea numai pe jumătate orășănească, înalț bine legat, părea totuși o per-

La Librăria diecezană din Arad află aplicare momentană,

un cassar.

Preferiți sunt cei cu praxă în afaceri de librărie sau cei cari au absolvat vre-o școală comercială.

Salar lunar deocamdată
100 cor.

Vei cruța mulți bani!

Dacă vei cerceta **hotelul și grădina**

Kravár din strada **Sarló nr. 3**

la „Hétvezér”,

unde se pregătesc cele mai bune mâncări ungu-rești, vinuri alese de deal, și bere proaspătă de kőbánya, pe lângă prețurile cele mai ieftine și serviciul cel mai bun.

Popicărie acoperită Iluminație electrică.

In cancelaria lui Dr. **Aurel Nyilvan** avocat, Șomcuta-mare, află aplicare imediat un

candidat de avocat cu praxă

pe lângă condițiuni favorabile.

Oppenheimer Mór

zidar diplomat

Arad, Szabadság-tér 17.

In casa d-lui Dr. Schwartz, în curte.

Recomandă în atențiunea on. public pentru facerea de planuri și preliminară de zidire, cancelaria lui de edificări.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

întreprindere de instalarea sonerilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Publicație.

De oarece la licitația ținută în ziua de **5 Maiu a. c.** prețurile obținute au fost prea mari, se aduce la cunoștința amatorilor că se va ținea o nouă licitație la acest stabiliment în ziua de **2 August 1911**, ora 9 dimineața, pentru aprovizionarea cu 14640 kgr. colofoniu.

Condițiunile caetului de sarcină se pot vedea în orice zi la Arsenalul de construcții al Armatei.

Pentru directorul Arsenalului:

Major: (nedescifrabil).

Capul Secției 2 C. A.:

Adm. II (nedescifrabil).

Am onoare a aduce la cunoștința p. t. on. public, că mi-am deschis în localul din colțul stradelor **Batthyányi și Weitzer János** o întreprindere pentru instalarea de

apaducte, canalizări, încălzit și iluminațiuni de gaz.

Prestau ori ce lucrări privitoare la aceasta branșă precum: apaducte, încălziri și iluminațiuni cu gaz, pe lângă o garanță de doi ani precum și reparaturile de specialitate ale acestora, cu prețurile cele mai moderate. Pe baza experiențelor câștigate pe acest teren într'un lung șir de ani, atât în Capilă, cât și în orașele din provincă, mă aflu în poziție, a mă simți capabil, ca toate lucrurile încredințate mie să le pregătesc, pe lângă răspundabilitate de specialist, spre deplina mulțămire a onoratei clientele.

Cu planuri și preliminară servesc gratuit. Contând la prețiosul sprijin al p. t. onorat public român.

Cu deosebită stimă

Jenei János
monter.

soană însemnată de stat. — Trăsăturile feței sale largi, arse de soare și încrustată cu sbârcituri numeroase, cel puțin așa ceva păreau a trăda.

— Da, da suntem în siguranță, — repetă dânsul frecându-și mâinile aspre. — Nu-i așa înțelepciunea voastră*), nu-i așa că vestea primită face o tonă de aur? Nu puteai nici să dormi liniștit până acuma de teamă, că Francezii ar putea năvăli în țară peste noapte. — Prevost de bună seamă nu bănuște nimica. — Mă mir, că nu și-a luat tălpășița și el asemenea celorlalți complici trădători de patrie ai săi“.

— Acuș i-se arăta lui drumul, dacă nu poate, sau nu vrea să-l găsească singur, — răspunse cu indiferență gravă tovarășul său, un domn bătrân, elegant, cu părul pudrat, într'un pardesiu de culoare cenușie tivit cu blană și având la butonieră o cordeluță, ce se ivea sfi-oasă. — Fața sa roșiatică, — foarte comună de altfel, era împodobită, lucru destul de rar, cu un nas, care se sfârșia într'o prună mare vânătă-roșie. — Mă mir numai, urmă dânsul scoțând pentru un moment din gură pipa de spumă de mare ferecată cu argint, pentruca să sloboadă un nour albastru de rotogoale de fum, mă mir numai, că i-se dă atâta importanță băiatului. Se

*) Înțelepciunea Voastră, — nu titlu ce și Excelența Voastră sau Luminăția Voastră, nici mai rău nici mai adevărat, — se dădea dignitarilor de stat mai înalți ai confederațiunii. — Nota aut.

știe doar d-nule prefect**), că dânsul este de origine foarte proastă, un țărănoi.

Cuvintele de pe urmă se pare, că l-au atins în câțva pe domnul prefect, căci replică: Origine încoaci, origine încolo înțelepciunea Voastră. Pe la noi la țară, așa cred eu, cine are bani este nobil, acest Prevost are pe Moisi și profeții. De aceea am zis origine încoaci, origine încolo! Unele familii vechi de confederați sunt bucurase, că au o vacuță în grajd și o brazdă de ovăz azi. Dacă nu ne va ajuta împăratul cu rente și cu regimente să ne putem ridica în picioare, multe case mari, încă azi vor fi ca mâne, cu toate blazoanele și coroanele lor, — colibi.

— Iaca, iaca! Se pare, că ești ceva cam hypocondric azi d-nule prefect.

— Înțelepciunea Voastră ziceți că sunt hypocondric? Pe credința mea! Vremurile de azi sunt, nu numai de acuma, de așa fel. Frumoașele și încărcatele officii din prefecturile franceze, dacă nu ne va întinde împăratul mână de ajutor ca să le recăștigăm, le-am pierdut pentru totdeauna. Adevărat că este o bună bucată de vreme, de când officile terii nu se mai puteau cumpăra ieftin. Eu pot să mă laud, că am avut noroc, că mi-a succedat să-mi cumpăr postul meu în Teglio pentru suma de 5000 florini, ne mai

**) Landvoet, un fel de șef în Elveția, care era totodată și judecător în districtul său. În lipsa unui termen mai potrivit, l-am tradus pe românește *prefect*. — Nota trad.

socotind aici pâinea, brânza, cărnații și vinul, ce a trebuit să împart între țărani până să-mi reușească a abate alegerea pe o cale mai priincioasă mie. De când vicariul Ott Singer din Cașis a plătit pentru postul de căpitan al țării celor din Lugneț 15,000 floreni, de atunci înțelepciunea Voastră, foarte puțin s'a mai putut profita.

— Ai oarecare dreptate d-ta, d-le prefect, observă distinsa Luminăție. Să lăsăm însă acuma jalbele și să ne apucăm de fapte. Împăratul cu toată puterea sa armată e pe partea noastră. Noi vom executa hotărârile dietei din Ilanț, echipăm șase mii de oameni, bărbați curajoși, printre ei și ofițeri, cari au mai servit deja. Trebuie să fi perit orice dreptate, atât în ceri, ca și pe pământ, ca să nu ne reușească să nimicim canalia rebelă, atât în Franția, cât și în Svițera. Ciasul răsplătirei a sosit, — eu zic. — Fiecare dintre noi trebuie să dea acum și cel din urmă Blutger*) spre ajungerea scopului.

Prefectul luă cu mutra acră o priză din tabacherea sa de lemn și răspunse. Se va duce el cel din urmă Blutger, ori îl vom da noi ori ba. Se întrețină șase mii de oameni armată împărâtească, apoi cheltuelile de războiu... până în sfârșit vom ajunge cu toții cerșitori.

— Farze, d-le prefect. Când va erumpe războiul, recucerim țările supuse. Eu garantez, că vor plăti ei scump răsvrătirea lor.

*) Bani de schimb în Graubunden. — Nota aut.

MAGAZIN IEFTIN

MAUTNER R.

☛ Ieftinătate generală surprinzătoare.

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. public, cu prețuri uimitor de scăzute: pânzături, canafas (pânză lustruoasă), delin de spălat, delin francez, Batist de mătase, zephir englez, albituri, șervete, fețe de masă, covoare, perdele, acoperitoare de pat, etc., orice obiecte din acest resort. Mulțime de stoffe și costume engleze cu jumătate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Arad, str. Hunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, n. m. dela 1¹/₂—7 ore

Magazinul electrotehnic
al lui

Kalmár József
Arad
str. Salac nr. 2. Telefon: 242.

Montează motoare electrice pentru industriași, instalează lumina electrică cu prețurile cele mai moderate, etc., etc.

Covârșesc orice concurență

prin bunătatea, durabilitatea și ieftinătatea lor
ghetele pentru bărbați, femei și copii pregătite din piele neagră ori colorată în atelierul propriu al lui

Czernóczy Mihály,

de sub numărul 3 strada Kossuth, Arad.
Ghete jumătăți se capătă în orice fel de fazon.

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătere în rate.
Noutăți! Au apărut noi plăci românești.
Cereți prețurile il. gratis din Marele magazin de

gramofoane
al lui
TÓTH JÓZSEF
Szeged, str. Könyök 3.

DACĂ DOMNIATA
dorești să-ți cumperi un aparat montat cu
motor bun perfect
și de o **productivitate deosebită**

cu prețuri favorabile, sub condițiuni avantajoase, având garanție deplină, — adresează-te cu o scrisoare către

SZÜCS ÖDÖN
BUDAPEST, VI., Nagymező-utca 66.
Intreprindere comercială de mașini industriale și economice, și urma va trimite **prețurile și eliminarea de spese — gratis.**

Pentru sezonul de primăvară!
Recomand magazinul meu bogat asortat în
pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.
Mare asortiment în pălării de băieți pe
lângă prețuri fixate. Totodată recomand
≡ **atelierul meu de blănărie** ≡
pentru toate lucrările ce cad în branșa
aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:
Ioan Bálint („János“)
Timișoara-Fabric. Palatul orașenesc.

Spitz Ignacz

măstru-măsar.
Execută lucrări de edificii și la poștă, aranjază prăvălii.
Arad, piața Szabadság nr. 11.

Intreprinde orice lucrare aparținând acestei branșe. Execută comande dela cele mai simple, până la cele mai pretentioase, după plan, cu cele mai scăzute prețuri. Servește cu cea mai mare plăcere, cu preliminare și planuri.

Imprumuturi
cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și arcelarea lor o mijloc — ște mai avantajos:**

Biroul de intermediare:
Vig Lajos
Arad, Árpád-tér N. 5.
::: Telefon Nr. 671. :::

Szeifert János
sculptor
Arad, Magyar-utca Nr. 29.

Pregătește tot felul de lucrări din acest ram, ca: iconostase, amvoane, aranjamente pentru bisericii și saion, tot felul de sculpturi se efectuează pentru tâmplari.
Reparaturi se efectuează prompt; comanda din provincie se execută grabnic. — La dorință trimit planuri gratuit. Pentru aceasta solicit binevoitorul sprijin al publicului.

Cu stimă: **Szeifert János.**

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.
Ghetele de bărbați și dame
Salamander
cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină și neagră cu
16 coroane 50 fl.
esclusiv la mine.
WEINBERGER JÁNOS
prăvălia de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrásy nr. 20.
Comanda din provincie se execută în aceeași zi.

25 (11)

Balázs Péter, *arhitect.* Arad, B) Választó-utca 21.
Face planuri și execută orice lucrare în branșa aceasta în modul cel mai conștientios pe lângă prețurile cele mai ieftine.

LIBRĂRIA DIECEZANĂ

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți literare:

Adam I., Constanța pitorească	2.—	Candrea-Densușianu-Speranță, Graiul nostru 2 vol.	6.50	Negruzzi, Cărlanii, Muza dela Burdujani, Corantina	1.—
Anghel-Iosif, Caleidoscopul lui Mirea 2 vol. à	1.50	Candrea, Prolecrele la români	2.—	Nicolaescu-Stoinescu, Calăuza stupar.	3.—
Alexandrescu D., Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor cu mai multe figuri în text	2.50	Dragoslav I., La han la trei ulcele	1.50	Pamfile, Graiul vremurilor	2.—
Anghel-Iosif, Cireșul lui Lucullus	1.50	Dobrescu N., Istoria bisericii române din oltenia în timpul ocup. austriei	4.—	Popovici Dr. I., Dialectele române	4.80
Andersen C. H., Mărgăritare, povestiri traduse de Vlăduță	1.50	Dauș L., Dușmanii neamului	2.50	» Poezii pop. române	1.80
Alexandri, Fântâna blânduziei, piesă în 3 acturi	1.50	Gorun I., Taina a șasa	1.50	Popovici C. A., Național. sau democr.	2.—
— Ovidiu, Dramă în 5 acte	1.50	Gorki M., Mama, roman	1.50	Rădulescu-Pogoneanu, Studii	2.—
Basarabescu I. A., Vulturii, schițe și nov.	1.50	Ettinger D. E., Sfaturi către mame	1.50	Sienkewicz H., Prin foc și sabie, 3 vol.	4.80
Beldiceanu N. N., Chipuri dela Mahala — Taina	1.50	Eftimiu V., Inșirate mărgărite	2.—	» Fără credință	3.—
Boteni-Ionescu, Din satul nostru	1.50	Hodos Z., Poftă bună, carte de bucate	3.—	Tzigara Al. Samurcaș, Muzeul neamului românesc	1.50
Björnson Björ., Veselul ștrengar	1.50	Holban A., Oameni celebri din atichitate	3.50	» Arta în România	4.—
Babeș și Oceanu P., Capra (vaca săracului) studiu biologic, igienic și economic	1.50	Iorga N., Istoria românilor	3.—		
Bănescu N., Un capitol din istoria mănăstirii neamțului	1.—	» Gânduri și sfaturi	1.50		
Baronzi G., Poesii alese 1828—96	1.75	— Istoria lumii	3.—		
Bianu Dr. V., Doctorul de casă sau dicționarul sănătății	14.—	Ibrăileanu G., Spiritul cretic în cultura românească	2.—		
Becescu Gh., Silvan în fața morții, nov.	1.80	— Scriitori și curente	2.—		
Caraivan V., Basmе și legende străine	1.75	Ibsen K., Nora sau casa de păpuși	1.—		
Cazaban Al., Chipuri și suflete	1.50	Iorga N., Constatări istorice cu privire la viața agrară a românilor	1.50		
Cuza A. C., Naționalitatea în artă	1.50	» Herodot	5.—		
Cugler-Poni, Poesii	4.—	» Istoria armatei românești	2.50		
Corbu I., Noua teorie cosmogonică	1.40	Iosif O. St., Poezii	2.50		
Cristescu Gl., Dor de primăvară, versuri pentru copii cu ilustrații	1.—	Kuhne L., Noua știință de vindecare, vindecarea fără doctorii și operații	4.—		
— Carte pentru copii cu icoane	1.20	Loti Pierre, Pescar de Islanda	1.50		
Coșbuc Gh., Balade și idile	3.—	Lagerlöf S., Legendele lui Isus Hristos, trad. de Ciotori	1.—		
» Fire de tort	2.50	Macedonski Al., Cartea de aur	5.—		
» Ziarul unui perde vară	—80	Mantegazza, Arta de a se însura	1.50		
» Războiul p. neatârnavare	1.—	Metropolitul Andreiu baron de Șaguna	7.50		
» Povestea unei coroane de oțel	1.50	Maeterlinck M., Viața albinelor	3.—		
» Sacontala	5.—	Mera I. T., Din lumea basmelor	3.50		
» Aeneis	2.50	Pitiș Ec., Poezii	1.50		
» Versuri și proză	—70	Payot I., Educația voinței	2.—		
» Valuri alinate	1.50	Coatu Gr., Din viața țărănească	1.50		
Carmen Sylva, Insurat	1.—	Dumbravă B., Haiducul	2.—		
— Povestile Peleșului	—95	Dostoievsky T., Crimă și pedeapsă 2 vol.	6.50		
— Povestile unei regine	1.—	Freitag G., Dare și avere, 2 vol.	6.50		
		Hétrat B. I., Aevea	2.50		
		Nădejde S., Patimi, roman	2.—		
		» Robia banului, roman	2.—		
		» Din lume pentru lume	2.—		
		Negri C., Versuri, proză și scrisori	1.50		

Cărți pedagogice:

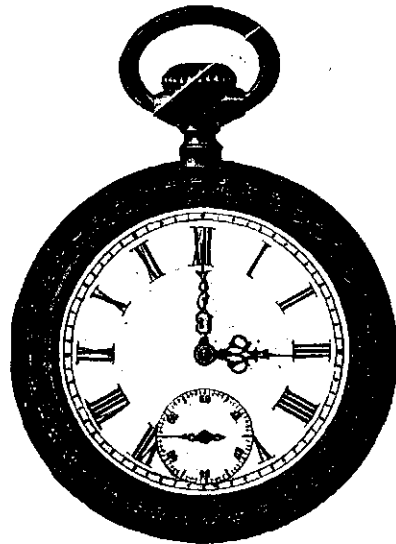
Aslan, Lecțiuni de pedagogie	5.—
Buțureanu V. C., Curente pedagogice	1.75
Borgovan Gr. V., Istoria pedagogiei	3.—
Constantinescu, Curs teoretic și practic de pedagogie și metodologie	6.—
Conta-Kernbach, Elemente de pedagog.	4.—
» » » metod.	3.—
Costescu - Dima - Grigorescu - Popescu, Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei	6.—
Compayre Gabr. Herbart și Educația prin instrucțiune	—60
Costescu, Metodica matematicii	5.—
» » limbei române	5.—
» » Istoriei și geografiei	7.—
Cioflan C. P., Ideile lui Iohn Locke asupra educației	4.—
Culea D. Ap., Invățământul d. natură	3.50
Kiritzescu St., Cestiuni de educație și didactică experimentală	2.50
» Cestiuni de psihologie	2.—
Găvănescu I., Istoria pedagogiei, 3 vol.	15.—
» Ideile pedagog. ale lui Locke	1.25
» Pedagogia generală	1.50
» Elemente de psihologie	4.80
Locke I., Câteva idei asupra educației, 2 vol.	5.—
Matthias D. A., Pedagogia practică	4.—
Martig Em., Psihologia pedagogică	3.50
Pestalozzi H., Leonard și Ghertruda	3.50
» Cum își învață Gertruda copii	1.50
Ufer Chr., Introd. în pedagog. lui Herbart	1.—

În atențiunea tuturor.

— Să cumpărăm pământ. —

În comuna **Tăuș** (com. Arad) se află pământ bun de vânzare. Se parcelează moșia grofului Königsegg. Condițiunile de cumpărare sunt foarte ușoare. După fiecare sută din prețul de cumpărare trebuie plătite la încheierea contractului numai 10 procente. Doritorii se pot adresa încredințatului Titu Babeș, avocat (Budapesta, Erzsébet-tér 18) ori la ampoiul domeniului Kis Péter în Tăuș (Feltót, com. Arad). Prețul pământurilor cumpărate se plătește în rate.

Țăranii români pot ajunge ușor la pământ mult, bun și ieftin. Frunzașii de pe sate să-i sfătuiască până nu-i previn țărani de alt neam.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul **Românul** (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Cele mai bune **oroloage**

Cele mai solide și **juvaericele**

Cele mai moderne

atât pe **bani gata, cât și în rate** pe lângă **chezășie de 10 ani** cu prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

➔ Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.